

Directa

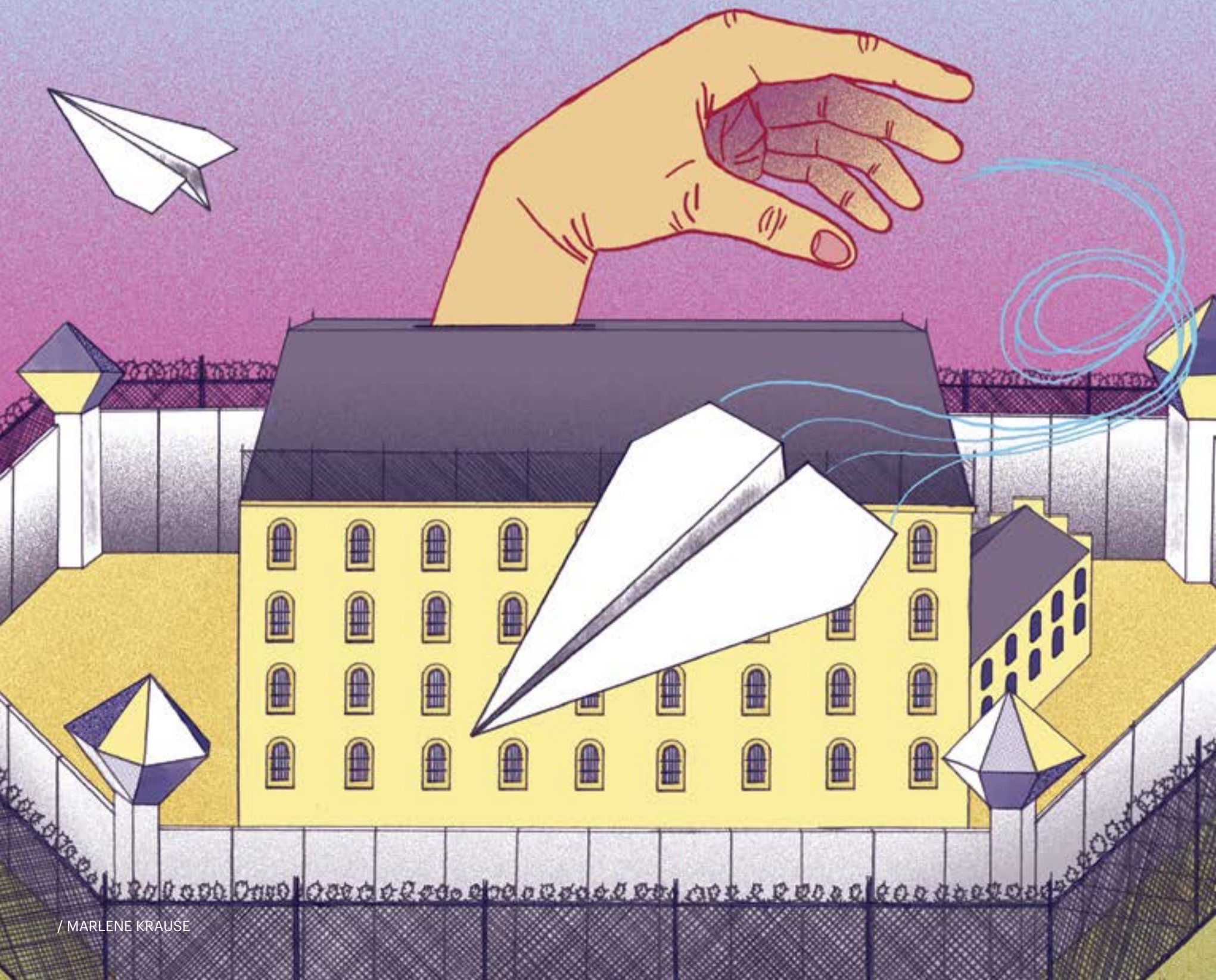
periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 451 del 4/4 al 17/4 de 2018 2€

Veus empresonades alcen el vol

Desenes de reclusos de centres penitenciaris de l'Estat espanyol revifen la lluita pels drets fonamentals i convoquen una vaga de fam

pàg. 4-11

EDITA

La Directa SCCL

C. Riego, 37, baixos esquerra

08014 Barcelona

Tel: 935 270 982

Mòbil: 661 493 117

directa@directa.cat

www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric.

La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?**A fons**

Grup d'investigació

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Vicent Almela i Guille Larios

Impressions

Laia Alsina i Àlex Romaguera

Roda el món

Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas

Expressions

Misael Alerm i Àlex Romaguera

La indirecta

Àlex Romaguera i Mariana Cantero

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente

Audiovisuals

Sònia Calvó i Estel·la Marcos

Fotografia

Víctor Serri

Il·lustració

Ricardo Hermida i Lluís Ràfols

Correcció

Èlia Olivan

Edició

Jesús Rodríguez

Projecte gràfic

Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Administració i subscripcions

Ester Mora

Difusió

Estel·la Marcos

Publicitat i distribució

Paula Rodríguez

Gestió web

Nodo50

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:

Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria

CONTACTES:**General** directa@directa.cat**Redacció** redaccio@directa.cat**Subscripcions** subscripcions@directa.cat**Publicitat** publicitat@directa.cat**Distribució** distribucio@directa.cat**PORTADA:** Marlene Krause

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llengua catalana, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Lluita darrere dels murs

Desenes de presos revifem la lluita als centres penitenciaris de l'Estat espanyol. Vicent Almela i Guille Larios ens porten la seva veu i testimoni en primera persona. Preparen una vaga de fam per al mes de maig. El reportatge es complementa amb infografies de Diego Muñoz i Pau Fabregat. Fotografies de Sergi Rugrand i Dànae Quiroz.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Miren Etxezarreta

Leconomista i fundadora del Seminari d'Economia Crítica Taifa sosté que la crisi de les pensions "no existeix" i que la polèmica pretén generar por entre la població i beneficiar els fons de pensió privats. Text de Júlia Gamissans Martínez i fotos de Miguel López Mallach.

IMPRESSIONS

16-18

Presó permanent a cop televisiu

Luiz Peres-Neto critica els canvis penals fets gràcies a la pressió mediàtica de casos com el de Diana Quer. Il·lustració de Rosa Codina.

CRUÏLLA

19-21

Neix la Xarxa d'Amors Rurals

"No és sostenible centralitzar tot el pes de les responsabilitats sexoafectives en un únic individu". D'aquesta reflexió sorgeix la XAR. Un reportatge de Núria Gebellí, Èlia Olivan i Jordi Sans. Felipe Franco ha ideat la il·lustració d'obertura.

RODA EL MÓN

22-26

Espiritualitats alternatives a l'Iran

Marc Morató-Aragonés ens revela les altres creences del país àrab.

Mina d'urani a cel obert a Salamanca

Giulia Tarquini i Sergi Rugrand viatgen a l'oest de Castella, on part del veïnat s'ha alçat contra el projecte de Berkeley.

Homenatge a Marielle Franco

L'anàlisi de Maria Dantas.

EXPRESSIONS

27-31

Basket Beat, un ritme de canvi

Mercè Cama ens porta una disciplina de transformació social que batega entre la música i l'esport. Fotos de Montse Giralt.

'Díptic barcelona'

El relat literari de Misael Alerm.

Ressenya de 'Teoria King Kong'

Carla Mallol se submergeix en l'escriptura de Virginie Despentes.

INDIRECTA

32

Entrevista a Ignasi Robles

Àlex Romaguera parla amb un bomber de Bilbao que promou l'objecció de consciència a les activitats militars. Revela una dada preocupant, cada dia un centenar de camions transporten armament per les carreteres del País Basc. Foto de Luis Àngel Gómez.

Marxa de torxes
al voltant de la
presó Model
/ SERGI
RUGRAND
(KRASNYIBCN)

“**A**mb 65 anys que tinc ara mateix vaig passar dos anys de presó a França, de 1969 a 1971, i després a Espanya, des de 1971 a 1977, on vaig participar en l’extingida COPEL. Actualment estic pres des del 9 de febrer de 1979, amb data de compliment de condemna per al 15 de novembre de 2026, i en cas d’encara estar viu, perquè estic lluitant contra un càncer de pròstata, seré entregat un altre cop a les autoritats franceses per complir una cadena perpètua en rebel·lia. Em podeu explicar on són els drets humans a Espanya? I la funció de reinserció que segons la Constitució espanyola han de tenir les presons?”. Aquest és el testimoni que ens arriba per carta d’Antonio Carlos Nieto, que actualment compleix condemna al centre penitenciari de Múrcia II, i que, segons afirma, forma part dels 300 presos que compleixen “cadena perpètua encobertes” a l’Estat espanyol. Tot i que el codi penal limita el màxim de compliment als 40 anys, mesures com la llei per al compliment íntegre i efectiu de les penes -aprovada al Congrés en 2003 amb el suport del PP, PSOE i Coalició Canària- o la recent aplicació de la “presó permanent revisable” per part del govern de Mariano Rajoy dibuixen un escenari en el qual moltes persones passaran el temps que els queda de vida privades de llibertat.

Segons Iñaki Rivera -director de l’Observatori del Sistema Penal i dels Drets Humans (OSPDH) de la Universitat de Barcelona-, aquestes mesures són completament innecessàries i, al contrari del que el “populisme punitiu” dels mitjans de comunicació i la majoria dels partits polítics argumenten, no tenen cap tipus d’eficiència dissuasiva a l’hora de cometre un delictes: “Qualsevol persona que conegui mínimament el sistema penal sap de la inconsistència d’aquesta mesura, que suposa la negació i la renúncia le-

gislativa més explícita a qualsevol objectiu resocialitzador, i la conversió d’una pena legal a una de cruel, inhumana i degradant, completament oposada al que estableixen les Regles Nelson Mandela de l’ONU -regles mínimes per al tractament de persones preses”.

A banda de la llarga durada de les penes, segons el treball fet des de l’OSPDH, la vulneració de drets fonamentals de les persones preses es produeix quotidianament dins dels centres penitenciaris, tant a Catalunya com a l’Estat espanyol, on des de l’aplicació de la Llei orgànica general penitenciària de 1979 s’aplica el règim d’aïllament -en el qual les persones passen 22 hores al dia tancades dins la cel·la- als interns suposadament “perillosos”, o que segons el funcionari “no s’adapten als altres mòduls”. Des de l’Observatori consideren que aquest règim en si ja suposa un tipus de tractament “inhumà i degradant” que provoca afeccions molt serioses per a la salut física i psíquica de les persones que el pateixen, i que des de fa temps estan reconegudes tant pel Consell Europa com per l’ONU. “A banda, l’aïllament suposa un espai d’impunitat per a la tortura i el maltractament, ja que la persona presa està sola, sense testimonis que puguin declarar si una persona és agredida”, explica Rivera, que considera que “els funcionaris, en canvi, sempre tindran un grup de companys per declarar que van haver d’utilitzar la força per tractar-se d’un pres violent. Segons Rivera, aquest règim d’aïllament suposa un dels aspectes més obscurs a l’interior de les presons, ja que “no només possibilita el maltractament i la tortura, sinó la impossibilitat de provar-ho”.

Cansats de sofrir constants vulneracions dels seus drets fonamentals i de la invisibilització d’aquesta impunitat fora dels murs, a mitjan 2015, la mort de tres

REVIFA LA LLUITA DINS DELS MURS

Una quarantena de presos que compleixen penes a diferents centres penitenciaris de l'Estat espanyol han iniciat una lluita col·lectiva amb l'objectiu de visibilitzar i denunciar les constants vulneracions de drets

Vicent Almela | @La_Directa

interns a la presó de Navalcarnero (Madrid IV) per suposades negligències mèdiques va fer vessar el got. Dos reclusos d'aquest centre començaren a organitzar-se -inspirant-se en el llegat d'anteriors lluites anticarceràries com la Coordinadora de Presos en Lluita (COPEL), l'Associació de Presos en Règim Especial (APRE) o la lluita contra els fitxers d'interns d'especial seguiment (FIES)- amb l'objectiu de "crear un espai i una comunitat de lluita" entre diferents agents -presos, familiars i grups de suport- que ajudés a visibilitzar i denunciar la situació que es viu dia a dia dins de les presons de l'Estat.

Dos anys de lluita col·lectiva

"Des de l'odi, la ràbia, la por i la venjança fins a la solidaritat més humana que he conegut en la meua vida. Però, sobretot, en memòria de tots els companys assassinats a les presons de l'Estat espanyol". Amb aquestes paraules justifica el pres Jose Antonio Chavero (Toni) -actualment en règim d'aïllament a la presó de Villena (Alacant II) i amb data de finalització de condemna l'any 2027- l'inici de la proposta de lluita col·lectiva que va engegar, amb un altre company, des de la presó d'Estremera (Madrid VII), i que feien arribar mitjançant Radio Vallekas al col·lectiu Propresxs Madrid a finals de 2015. Després d'establir un diàleg amb el grup de suport madrileny i el col·lectiu Tokata de València, els impulsors de la proposta van decidir fer alguns canvis al primer esborrany amb l'objectiu que aquesta iniciativa fos al més efectiva possible, intentant que estigués basada en l'horitzontalitat, sense utilitzar sigles ni un nom de grup per evitar ser objectes de control i vigilància per part de les institucions penitenciàries des del principi, i sintetitzar la taula de reivindicacions per fer-la més clara.

Els presos denuncien les situacions que en major mesura "atempten contra la dignitat i la vida"

Ha sorgit la proposta d'iniciar una vaga de fam el primer de maig, amb una durada de cinc a quinze dies

Després d'uns mesos de reflexió i debat entre grups de suport i presos, la proposta es presentava en juliol de 2016 amb un comunicat i una taula de reivindicacions amb dotze punts. Denunciaven les situacions que en major mesura "atempten contra la nostra dignitat i la nostra vida" -oberta als suggeriments i les aportacions d'altres presos-, i que se sustentava amb dejunis mensuals, comunicats tant als grups de suport com a la direcció de les presons, amb l'objectiu de visibilitzar i donar a conèixer les demandes tant dins -perquè més presos s'hi sumaren- com fora dels murs.

Des del llançament d'aquest primer esborrany, ja són més d'una quarantena de presos -dinou d'ells des de la presó d'Albocàsser (Castelló II)- els que s'han adherit a la proposta de lluita col·lectiva i que s'han sumat als dejunis a principis de cada mes i la comunicació constant amb els grups de suport, denunciant judicialment qualsevol tipus d'abús que pateixen o del qual són testimonis. Des del centre penitenciar de Castelló -on més morts s'han produït en els darrers anys i des d'on es denuncien més casos de tortura i maltractament- també ha sorgit la proposta d'iniciar una vaga de fam el primer de maig -amb una durada de cinc a quinze dies depenent de la situació de cada pres- amb l'objectiu de fer una primera acció coordinada entre tots els presos que s'han adherit a la lluita i intentar que encara se'n sumen més.

Segons el testimoni d'una trentena de presos en lluita activa amb qui hem establert comunicació a través de cartes des de la DIRECTA, la majoria d'ells estan patint les conseqüències repressives de qüestionar el règim penitenciar amb represàlies com el càstig del règim especial d'aïllament continu, la intervenció de totes »

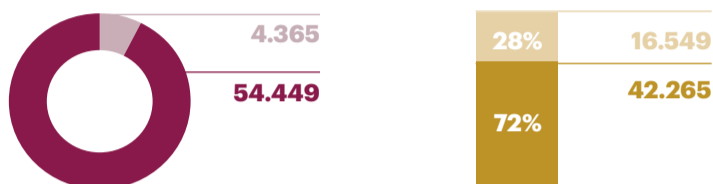
RADIOGRAFIA DE LES PRESONS A L'ESTAT ES

Diego Muñoz | @milvietnams
Pau Fabregat | @Pau_Fabregat

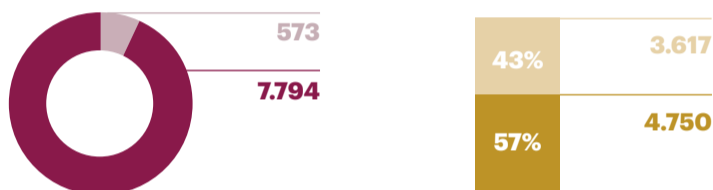
TOTAL DE PERSONES PRESES (DESEMBRE 2017)

58.814 A L'ESTAT ESPANYOL

8.367 A CATALUNYA

FONTS: Secretaria General d'Institucions Penitenciàries i Institut d'Estadística de Catalunya

» les comunicacions, la dispersió i els constants canvis de presó lluny de les seues famílies i amistosats. Tot i les estratègies de la Secretaria General d'Institucions Penitenciàries per a desmobilitzar-los, tots ells estan conscienciats i veuen necessari tirar endavant la proposta: “Dins de les presons els drets fonamentals només existeixen en la teoria, ja que a la pràctica manquen tots. La normalització d'aquesta bogeria és el que ens deshumanitza. No tindre expectatives de cap tipus fa que l'únic que vols siga dedicar la teua vida a lluitar contra aquesta bèstia, perquè aquí dins ja és l'únic que et dignifica i et fa sentir humà i no un animal salvatge”, explica Chavero des del règim d'aïllament, i conclou amb un missatge ben clar: “El meu futur és dedicar-me a lluitar pels que queden aquí dintre, si és que aconseguisc eixir viu d'aquesta tomba”.

L'objectiu de crear una “comunitat de lluita”

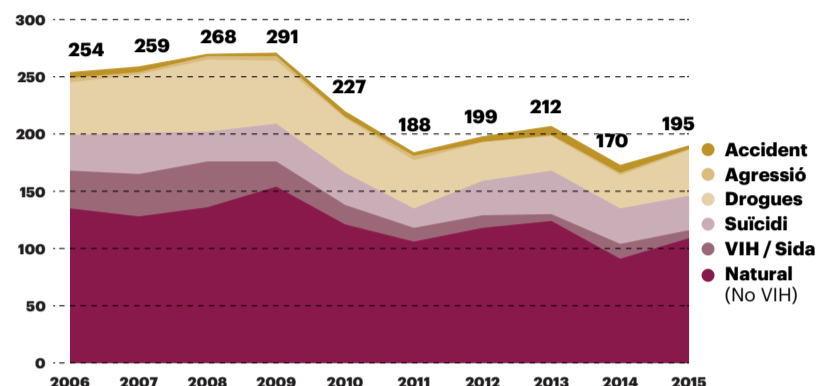
Fernando Alcatraz -ex-pres i membre de l'extingida COPEL- actualment forma part del col·lectiu Tokata, que pretén ser un instrument de comunicació entre els presos en lluita i donar suport i veu a les persones preses que han engegat aquesta iniciativa, i considera que “tot i que el nostre objectiu sempre serà l'abolició de les presons, a curt i mitjà termini aquesta iniciativa serveix per a denunciar el fet que no s'estan respectant els drets humans dins dels centres penitenciaris, i precisament volem obrir un debat social sobre aquesta situació i avançar per aconseguir aquestes dotze reivindicacions”.

Alcatraz considera que des que es va organitzar el grup de suport al col·lectiu Nais contra a Impunidade (Mares contra la Impunitat) -van ser sancionades l'octubre de 2010 per protestar davant de la caserna de la Guàrdia Civil d'Arteixo (la Corunya), quan reclamaven informació sobre la mort del jove Diego Viña dins les dependències de la Benemèrita- la coordinació entre els presos, els familiars i els grups de suport està millorant, i que aquesta proposta pretén que la solidaritat s'estenga a tota la població per poder formar “una comunitat

“El meu futur és lluitar pels que queden aquí, si és que isc viu d'aquesta tomba”, explica el pres Jose Antonio Chavero

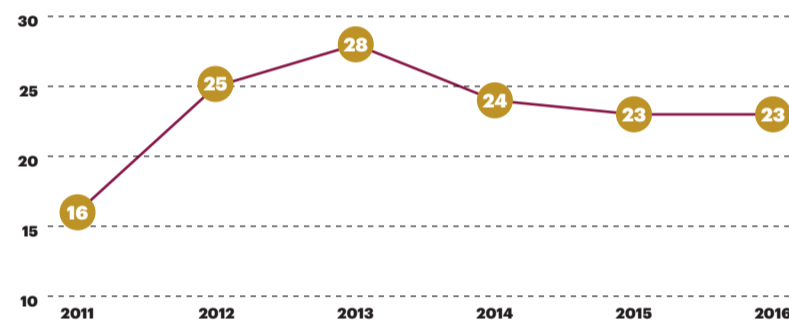
de lluita” i un moviment anticarcerari molt més ampli que el que existeix actualment: “L'atomització i l'alienació social generalitzada a la qual estem sotmesos, el populisme punitiu dels mitjans de comunicació -que quan parlen de presons només donen veu als sindicats de carceraris- i la repressió que aplica la política penitenciària -amb els règims de càstig, els trasllats continus o la construcció del nou model arquitectònic de macropresons- estan destinats a evitar que es forme una organització de lluita, com ja va passar anteriorment”, però considera que el camí traçat i l'ímpetu d'aquests presos està generant “que augmente l'interés i la consciència i es comence a rearticular el moviment”, ja que segons Alcatraz “només el fet de reobrir l'espai de lluita, és el medi i és el fi de la proposta”.

2.263 PERSONES MORTES A LES PRESONS DE L'ESTAT ESPANYOL ENTRE 2006 I 2015*

* No s'han afegit 120 morts a les presons catalanes per causa "desconeguda"
FONT: Informe de la Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura (2016)

139 SUÏCIDIS A LES PRESONS DE L'ESTAT ESPANYOL ENTRE 2011 I 2016

FONT: Boletín Tokata

LES DOTZE REIVINDICACIONS DELS PRESOS EN LLUITA

1. Erradicació de les tortures.
2. Abolició dels FIES, del règim de càstig i dels aïllaments.
3. Fi de la dispersió.
4. Uns serveis mèdics independents de la direcció penitenciària.
5. Aplicació dels articles 104.4 i 196 del règim penitenciari als malalts crònics.
6. Malalts mentals fora de les presons.
7. Programes amb metadona i fàrmacs psiquiàtrics acompanyats de teràpies i grups de suport.
8. Assumpció de responsabilitats pels assassinats dins de les presons des de 1978 fins ara.
9. Accés a les aules, tallers, gimnasos i formacions dels presos classificats com a “irrecuperables”.
10. No utilitzar els “mòduls de respecte” com a eina de xantatge.
11. Acabar amb els escorcolls integrals a familiars i visites. Comunicacions no limitades a requisits burocràtics.
12. Que no es criminalitzi la solidaritat dels grups de suport.

SPANYOL I CATALUNYA

Tortura i amuntegament

Guille Larios | @La_Directa

Segons l'informe de la Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura (CPDT) –integrada per 48 entitats–, la majoria de denunciants de tortura l'any 2016 a l'Estat espanyol van ser homes, migrants, menors i persones represaliades en mobilitzacions socials. Per distribució territorial, les comunitats amb més denúncies són Madrid, Catalunya, Ceuta i Andalusia. Finalment, els cossos de seguretat que lideren el rànquing d'agressors són el Cos Nacional de Policia espanyola, els funcionaris de presons i la Guàrdia Civil. Els informes anuals que publica l'organització remarquen que el nombre de denúncies reals per tortura és superior al nombre de denúncies incloses en els seus informes. I expliquen que alguns factors explicatius d'aquest biaix són la por

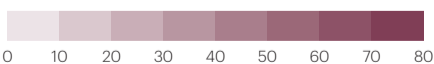
a denunciar agressions patides davant la possibilitat de rebre contradenúncies o sancions administratives, la inseguretat jurídica o bé la percepció de la impunitat dels torturadors, molts d'ells condemnats i posteriorment indultats. A tall d'autocrítica, apunten que també afecta la disminució del nombre i de les capacitats dels observatoris de drets humans, molts d'ells saturats o afectats per la reducció de prestacions públiques. En el cas de la Catalunya Nord, trobem la presó de Perpinyà, construïda l'any 1987. Actualment alberga 728 persones malgrat tenir una capacitat per a 541. L'espai més sobrepoblat és el mòdul de presó provisional o penes curtes (inferiors a dos anys), amb 144 places, però on malviuen 307 reclusos. A causa de l'amuntegament molta gent ha de dormir a terra.

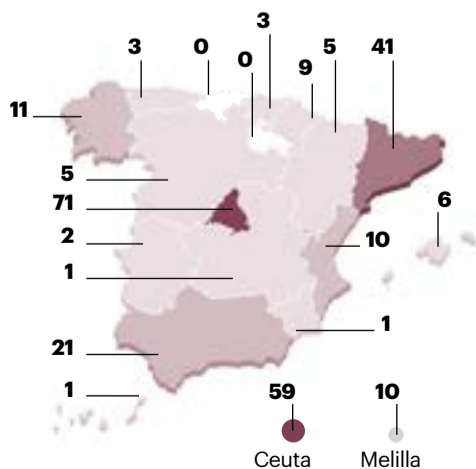
CENTRES PENITENCIARIS A L'ESTAT ESPANYOL I CATALUNYA

FONTS: Secretaria General d'Institucions Penitenciàries i Institut d'Estadística de Catalunya

259 PERSONES VAN DENUNCIAR TORTURES L'ANY 2016

FONT: Informe de la Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura (2016)

Centre penitenciari (any d'obertura) / Nombre de cel·les

- 1 Teixeiro (1998) / 148
- 2 Lugo-Montesoro (1982) / 328
- 3 Lugo-Bonxe (1981) / 283
- 4 Alama-Montenegro (1998) / 976
- 5 Ourense (1987) / 243
- 6 Astúries (1993) / 775
- 7 El Dueso (1907) / 336
- 8 Bilbao (1966) / 89
- 9 Sant Sebastià (1948) / 115
- 10 Araba (2011) / 720
- 11 Pamplona 1 (2012) / 504
- 12 Logronyo (1985) / 283
- 13 Lleó (1999) / 1008
- 14 La Moraleja (1997) / 1007
- 15 Burgos (1932) / 209
- 16 Valladolid (1985) / 321
- 17 Topas (1995) / 142
- 18 Àvila (1989) / 162
- 19 Segòvia (2000) / 344
- 20 Soto del Real (1995) / 1008
- 21 Madrid 1. Alcalá-Meco (1978) / 385
- 22 Navalcarnero (1992) / 750
- 23 Valdemoro (1992) / 585
- 24 Madrid 2. Alcalá-Meco (1983) / 522
- 25 Aranjuez (1998) / 936
- 26 Estremera (2008) / 1008
- 27 Saragossa (2001) / 1008
- 28 Daroca (1984) / 298
- 29 Càceres (1981) / 301
- 30 Badajoz (1983) / 497
- 31 Ocaña 1 (1701) / 336
- 32 Ocaña 2 (1980) / 349
- 33 Conca (1980) / 60
- 34 Alcázar de San Juan (1975) / 55
- 35 Herrera de la Mancha (1979) / 260
- 36 Albacete (1981) / 90
- 37 Castelló (1983) / 446
- 38 Castelló 2 (2008) / 1008
- 39 Antoni Asunción Hernández (1990) / 1329
- 40 Alacant Compliment (1983) / 453
- 41 Alacant 2. Villena (1002) / 723
- 42 Múrcia (1980) / 299
- 43 Múrcia 2 (2011) / 1008
- 44 Còrdova (2000) / 1008
- 45 Jaén (1991) / 385
- 46 Huelva (1996) / 1008
- 47 Sevilla (1988) / 117
- 48 Sevilla 2 (2008) / 1008
- 49 Alcalá de Guadaira (1991) / 83
- 50 Màlaga (1991) / 752
- 51 Màlaga 2 (2017) / 1008
- 52 Albolote (1997) / 1008
- 53 Almeria (1986) / 478
- 54 Puerto 1 (1981) / 458
- 55 Puerto 2 (1983) / 317
- 56 Puerto 3 (2007) / 1008
- 57 Algesires (2000) / 936
- 58 Santa Cruz de la Palma (1960) / 4
- 59 Santa Cruz de Tenerife 2 (1989) / 771
- 60 Las Palmas (1982) / 606
- 61 Arrecife (1980) / 148
- 62 Ceuta (2017) / 648
- 63 Melilla (1993) / 138
- 64 Eivissa (1983) / 52
- 65 Mallorca (1999) / 1006
- 66 Menorca (2011) / ND
- 67 Brians 1 (1991) / ND
- 68 Brians 2 (2007) / ND
- 69 CP de Dones de Barcelona (1983) / ND
- 70 CP de Joves (2008) / ND
- 71 CP Obert 2 de Barcelona (ND) / ND
- 72 CP Obert de Girona (ND) / ND
- 73 CP Obert de Lleida (ND) / ND
- 74 CP Obert de Tarragona (1950) / ND
- 75 Lledoners (2008) / ND
- 76 Mas d'Enric (2015) / ND
- 77 Ponent (1984) / ND
- 78 Puig de les Basses (2014) / ND
- 79 Quatre Camins (1989) / ND
- 80 Pavelló Hospitalari de Terrassa (1992) / ND

LA VEU DELS PRESOS EN LLUITA

V. A. | @La_Directa
G. L. | @La_Directa

Per elaborar aquest reportatge hem contactat -a través de correu postal- amb una trentena de presos en lluita activa a diferents centres penitenciaris de l'Estat espanyol, tots ells homes perquè actualment cap dona s'ha sumat a la proposta de mobilització anticarcerària. Vam enviar les cartes el dilluns 5 de març, i en el moment de tancar l'edició hem rebut divuit respostes. A continuació, reproduïm les frases més destacades d'algunes de les missives

“ ”

JOSÉ GIL BELMONTE – CP CASTELLÓ II

Jo reivindique que deixen d'abusar del poder que els dona ser carceraris. Fan el que els dona la gana, i, si t'agafen mania, intenten fer de la teua estada a presó un sofriment continu mitjançant el dany físic i psicològic.

“ ”

ABEL REBAQUE MELIÁN – CP PUERTO III

A causa del desarrelament radical al qual m'han sotmés amb els trasllats continus ja quasi no conec la meua família i amics. El que més mal m'ha causat és que m'allunyen de la meua gent, a banda que no respecten ni la comunicació per videoconferència de quinze minuts... Ho podeu creure?

“ ”

MANUEL FRANCISCO LLOPIS – CP CASTELLÓ II

Els serveis mèdics, que suposadament haurien de ser professionals, són veterinaris que ens deixen tirats de la mà de Déu, el menjar caducat i en mal estat, l'aigua freda en ple hivern, sense calefacció... També ens estan fent complir les condemnes íntegres, transgredint les seues pròpies lleis pel forro dels collons. Ningú de nosaltres sap què volen dir les paraules "reeducació" o "reinserció" de què tant parlen.

“ ”

LUIS CARLOS MARÍN TAPIA – CP ZUERA

Si et fiques en vaga de fam com a protesta, prenen represàlies, com m'ha passat a mi recentment, que em van coaccionar perquè m'aturés, amenaçant-me amb portar-me al pitjor mòdul.

“ ”

JUAN FRANCISCO ORTEGA ALBADALEJO – CP CASTELLÓ II

Quan ens porten a aïllament ens obliguen a despullar-nos i fer flexions, però el més greu és el tracte que els donen als nostres familiars, que tinguen els anys que tinguen també els obliguen a llevar-se tota la roba abans de veure'ns. El menjar, més d'una vegada, també ens genera danys en la salut perquè és de la pitjor qualitat i està caducat. També hi ha companys amb malalties mentals greus que haurien d'estar en altres llocs que no foren una presó.

“ ”

OSCAR RODRÍGUEZ GONZÁLEZ – CP PUERTO I

Estic malalt de VIH i les pallisses que et donen aquí dins, si no et sotmets, et poden matar tranquil·lament, perquè no hi ha cap càmera que ho controle. A banda, el metge fa cas omís de qualsevol petició i tot ho cura amb un paracetamol. L'olor de les cel·les és inadmissible per culpa de les canonades dels lavabos, ja que és una presó molt antiga que haurien de tancar o canviar moltes coses.

“ ”

JOSÉ ÁNGEL MARTINS MENDOZA – CP CASTELLÓ II

En el meu cas, pel fet d'estar incorporat al règim FIES, quan entre a qualsevol presó ja se'm fica al mòdul d'aïllament, on només gaudeixes d'una hora al dia de passeig i on no tens cap tipus d'escalf humà. També et comencen a canviar de presó constantment. Jo, per exemple, sent gallec, en set anys he passat per set presons diferents d'arreu de l'Estat. A banda, et posen setze o divuit pastilles al dia de diferents marques i colors, sense fer-te cap tipus de valoració psiquiàtrica, que et destrueixen com a persona i ésser humà i fan que només sigues un número.

“ ”

FRANCISCO MANUEL PÉREZ MINGO – CP SOTO DEL REAL

Els suposats professionals mèdics ens treuen els medicaments que ens han prescrit professionals psiquiàtrics fora de les presons, i no ens atenen quan i com ho necessitem; fins i tot ens expulsen de les consultes i ens amenacen amb sancionar-nos disciplinàriament si insistim a ser atesos.

“ ”

JOSÉ ADRIÁN POBLETE DARRE – CP CASTELLÓ II

Em van portar des de la infermeria fins a aïllament donant-me puntades de peu i cops de puny. Em van rebentar la boca i el nas, i em vaig quedar inconscient ple de sang. Em van deixar allí sense coneixement i en pilotes. No em recordava ni del nom de ma mare.

“ ”

ANTONIO CARLOS NIETO – CP MÚRCIA II

Als pocs exmembres de la COPEL ens tenen en una mena de llista negra a la Direcció General d'Institucions Penitenciàries, i automàticament ens deneguen qualsevol tipus de benefici penitenciari. Per tant, tot i que és un dret que tenim, sempre hem de presentar recursos o inclús arribar al Tribunal Constitucional o a Estrasburg.

“ ”

SERGIO MEDINA CASTELL – CP MADRID VII

Si estàs en primer grau, estàs molt observat; especialment si has participat en alguna lluita social o reivindicativa. Et bloquegen les cartes i les comunicacions, i t'inclouen en el règim FIES. Llegeixen tot el que t'arriba i saben tot el que penses.

/ VICTOR SERRI

LA LLARGA OMBRA DEL **PATIMENT**

La reclusió, l'aïllament i la tortura -en alguns casos amb el desenllaç de mort- generen un greu impacte emocional i econòmic en familiars, entorn proper i grups de suport

Concentració a Lleida en solidaritat amb les persones preses / DÀNAE QUIROZ

G. L. | @La_Directa

L'agost de 2016, Luis Manuel Acedo va morir de càncer de pàncrees després de dos anys pres a Picassent. Va morir a casa, ja que la direcció del centre va decidir excarcarar-lo donada la malaltia terminal que patia. L'afecció es va desenvolupar a la presó, on havia ingressat dos anys abans en perfecte estat de salut. La seva família denuncia que va morir per abandonament mèdic, omissions de proves i tracte "cruel, inhumà i degradant" per part del personal mèdic i de presons.

El passat gener, la família d'Acedo va presentar una querrela criminal -admesa a tràmit- en la qual demana justícia i imputar a qui consideren responsables dels fets: el metge i el sotsdirector mèdic del mòdul 25 del centre penitenciari de Picassent. Els darrers mesos ambdós càrrecs han estat citats a declarar, així com excompanys de presó de Luis Manuel.

La germana de la víctima, Noelia Acedo, és avui dia la portaveu de l'Associació de Famílies contra la Crueltat Carcerària, "una organització de suport a famílies que patim aquestes situacions -i patim gairebé igual que el pres-, davant les injustícies que es cometen a les presons", explica. I n'enumera algunes, com la violació de drets humans, l'aïllament, l'existència de tortura, tractes vexatoris o el fet "que tractin les famílies com a delinqüents". Sobre els orígens de l'associació, ens

explica: "Arran de la mort del meu germà vam entrar en contacte amb famílies que havien patit el mateix i el setembre del 2017 vam fer una primera trobada a Albocàsser, un any després de la mort de Daniel Sánchez, un altre pres, al mateix centre penitenciari". Pel que fa als objectius, Noelia Acedo afegeix: "Vivim situacions de patiment molt gran. Per això ens donem suport i ens cuidem entre nosaltres, fem tallers d'autocures i teràpies que ens donin forces pel dia a dia". I conclou: "L'objectiu és ajudar-nos i ajudar la lluita dels drets dels presos a través del contacte amb ells i amb grups de suport". L'associació està integrada per cinc famílies, tot i que al mes d'abril es constituiran els estatuts i es regularitzarà, cosa que permetrà que s'ampliï.

L'última víctima a Albocàsser

L'octubre de 2017 Manuel Fernández Jiménez va morir en règim d'aïllament al centre penitenciari d'Albocàsser (Castelló II), una presó coneguda en l'entorn anticarcerari com a "màquina de destrucció humana". Tenia 28 anys i era d'ètnia gitana, dos factors que la seva família considera clau per desmuntar la versió oficial que des d'institucions penitenciàries es va donar de la seva mort. A l'informe del forense constava "mort sobtada a estudiar".

La família va rebre la notícia amb brusquedat, telefònicament, per part d'una persona no identificada.

Recentment s'ha creat l'Associació de Famílies contra la Crueltat Carcerària, amb l'objectiu de denunciar els abusos

L'Estat espanyol és el país de la Unió Europea amb una taxa més elevada de dones a presó, un 7,42% del total

PENITENCIARI

Posteriorment, la funerària va enviar el cadàver de Fernández des de Castelló fins a Múrcia -d'on era natural- només amb instruccions que no es mostrés tot el cos, tan sols el cap.

“Cap document explicatiu ni certificat de defunció, i només l'ordre verbal que s'enterrés”, relata la seva mare, Antonia Jiménez. I explica com la família s'hi va oposar i van forçar a explorar el cos del seu fill, que apareixia ple de signes de violència i rigidesa. Nas trencat; hematomes i dos punts a la barbata -sospiten que d'una pistola Taser-; marques de lligadures als canells, braços i turmells; uncles trencades; el pit ple de ferides; cardenals per tot el cos i marques al coll.

“Estava sa com una poma i era més guapo que un sol. Com pot morir amb 28 anys de ‘mort sobtada’ estant en aïllament, sense contacte amb ningú més i fer-ho amb aquestes marques de violència?”, es pregunta.

Fernández va morir en una presó que ja coneixia amb anterioritat i on s'havia queixat de les pallisses rebudes pels funcionaris, i havia alertat la seva família de patir gitanofòbia. “Per por a represàlies no ho va denunciar. Ens demanava a nosaltres que ho féssim però també teníem por que tingués conseqüències per a ell allà dins. Tant de bo ho haguéssim denunciat”, es lamenta Jiménez.

Actualment, la família està a l'espera que l'Audiència Provincial de Castelló ordeni practicar una segona autòpsia al cos. De moment han aportat les fotos de les lesions que presentava el cos i han demanat com a proves les imatges de les càmeres de videovigilància del dia dels fets, comunicats mèdics i el relat de testimonis presencials. Només algunes associacions -com Famílies contra la Crueltat Carcerària o Gitanes Feministes per la Diversitat- han donat suport a la família, que ha topat en tot moment amb l'obscurantisme de les institucions penitenciàries.

“Exigim justícia perquè altres no hagin de patir el que estem patint. A la presó s'ha d'entrar a pagar pel que has fet, però no a pagar amb la vida”, denuncia Luisa, tieta de Fernández. Després del cas del seu nebot, explica, “altres famílies s'han posat en contacte amb nosaltres perquè han patit situacions similars. Per això s'ha de fer públic i explicar el que està passant a les presons d'Espanya”.

Dones triplement discriminades

“L'Estat espanyol és el país de la Unió Europea amb una taxa més elevada de dones a presó. Tot i que les dones suposen un 7,42% del total de la població reclosa, és un percentatge dos punts per sobre de la mitjana europea”. Ho apunta l'advocada Paula Hormigón en un text per al Col·lectiu de Suport a les Dones Preses a l'Aragó (CAMPÀ). Aquest grup de dones assembleari, horitzontal, feminista i abolicionista fa més de dos anys que intervé per transformar la realitat penitenciària denunciant i sensibilitzant

sobre les condicions de vida dins els centres penitenciaris i acompanyant les dones preses, ex-preses i les seves famílies dins i fora de les presons.

Hormigón continua: “Això no vol dir que les dones d'aquí cometin més delictes que a la resta de països europeus, sinó que la duresa del Codi penal espanyol -sobretot en delictes contra la salut pública i la falta de mesures alternatives a la presó- provoca que milers de dones acabin preses”.

L'advocada també analitza amb perspectiva de gènere la configuració dels espais penitenciaris. “Les presons estan pensades per a homes. Només hi ha tres presons de dones a l'Estat espanyol, la resta són mòduls que es creen dins de les presons d'homes”. Per això, apunta que “les dones, com a col·lectiu, pateixen discriminacions que no pateixen els homes i que estan molt més invisibilitzades per part de la institució”.

Justa Fernández, membre de CAMPÀ, detalla que el col·lectiu “neix per a assenyalar la doble estigmatització que pateixen les dones preses que s'afegeixen a altres segmentacions, com classe o raça”. En aquest sentit, Hormigón afegeix que “la discriminació que pateix la dona presa s'agreuja si a més és immigrant o d'ètnia gitana. Això es tradueix en una triple interrelació de desigualtats de classe, raça i gènere que comporta una sèrie de característiques discriminatòries específiques”. Laura Delgado, investigadora del Departament de Dret Penal i Criminologia de la UNED, explica que una d'aquestes característiques es produeix en el règim d'aïllament, “on les dones passen més hores que els homes pel fet de ser tan minoritàries que no poden ni sortir en parella al pati”.

“El fet de treure aquestes qüestions a la llum trenca amb una de les condicions de repressió que existeix a les presons, que és la incomunicació i el silenci sobre què passa dins”, explica Fernández. “Volem posar de manifest el problema de l'excarceració, amb l'exclusió social i la precarització de l'existència a la qual estan sotmeses aquestes persones”, complementa.

El difícil accés a una defensa

“Moltes d'aquestes vulneracions de drets humans a presons es donen perquè els presos no tenen la possibilitat de tenir un advocat o advocada que els defensi”, concreta Delgado. “Es podrien evitar molts problemes amb un advocat present en situacions disciplinàries, com acompanyar les preses en aïllament per garantir que la institució no abusa ni vulnera els seus drets. És un fet que contribueix a agreujar la seva situació, arribant a l'extrem de morir”.

I afegeix que en aquest accés a la defensa també hi ha un factor discriminant de classe social: “Si la persona es pot pagar un advocat durant tot el procés, es pot tenir una defensa. Si no se'l pot pagar, la defensa

L'advocada Paula Hormigón denuncia que la dona presa pot patir una triple discriminació, per raça, classe i gènere

Justa Fernández, de CAMPÀ, assenyala els problemes de l'excarceració, amb exclusió social i precarització

només entra en joc una vegada ja hi ha hagut un procediment previ, en què el jutge ja s'ha pronunciat i hi ha una resolució judicial, que s'ha d'apel·lar o recórrer”. Per això destaca la necessitat que les preses iniciïn un procediment per voluntat pròpia dirigint-se al jutge o mai tindran un advocat gratuït que les defensi. “La immensa majoria de les persones preses, que no tenen recursos per pagar-se un advocat que els acompanyi en tot el procediment (especialment les que tenen problemes amb drogodependències, de salut física o mental o bé persones en règim d'aïllament) viuen situacions de greu desprotecció dels seus drets”.

En aquest sentit, Noelia Acedo apunta que les presons “estàn plenes de gent pobra, persones que no poden pagar penes de multa o una bona defensa. Són els qui sempre compliran les condemnes, les més llargues. La cadena perpètua ja existeix, gent que no té delictes de sang estan complint 30 anys de condemna. Perquè si li caus malament a un carceller o ets rebel, et poden sumar anys i tancar-te de per vida”. Per a la portaveu de l'associació, l'única sortida és la denúncia davant de tribunals, ràdios o mitjans de comunicació. “Tenim molta por. La gent presa no denuncia per por a represàlies, ni la gent de fora denuncia pel que li pugui passar al que es troba dins. Però s'ha d'explicar que les presons són un negoci enorme on no es vol ‘recuperar’ la gent, sinó enfonsar-la, castigar-la i anul·lar-la com a persona”, conclou. ●

SILVIA
FEDERICI

CALIBAN I LA BRUIXA

Dones, cos i acumulació primitiva

ISBN 978-84-92559-85-5 | 480 pàgs. | 22 €

www.viruseditorial.net

VIRUS
V

Miren Etxezarreta, economista

“La suposada crisi de les pensions no existeix”

Júlia Gamissans Martínez | @GamissansJulia
Fotografia: Miguel López Mallach | @MallachPhoto

Amb una jaqueta feta de retalls de diferents teles acolorides i un paraigua a la mà, arriba al bar on iniciarem la conversa. Miren Etxezarreta és una economista i intel·lectual radicalment crítica amb la teoria econòmica dominant. Va néixer a Ordizia, al País Basc, i des de 1968 ha transmès el seu coneixement a les aules universitàries. Precisament, per respondre a la necessitat d'habilitar esquerdes dins l'ensenyament econòmic *mainstream*, va ser una de les fundadores del Seminari d'Economia Crítica Taifa ja fa catorze anys. Etxezarreta subratlla que el capitalisme mai ha tingut rostre humà i que la societat s'ha d'apoderar per fer-hi front. Ella, als 82 anys, com milers de ciutadanes, es veu afectada per l'anomenada "crisi" de les pensions i acusa el sistema actual d'esprémer la població.

El sistema de pensions públic actual és viable?

Si es manté igual que ara, és molt probable que tingui problemes. Però no hi ha cap motiu perquè hagi de seguir d'aquesta manera. Per tant, oi tant, que és viable!

La classe política i els mitjans de comunicació parlen de la crisi de les pensions. És real aquesta crisi?

La suposada crisi de les pensions no existeix. És un concepte fabricat i construït socialment per aquells que volen fer creure a la gent que està en perill. Aquesta por induïda té com a objectiu estimular les persones que tenen estalvis a crear pensions privades. El mecanisme de fons és senzill: liquidar les pensions públiques. Tu no diràs a una persona: "Fes-te una pensió privada"; en canvi, sí que pots amenaçar-la dient-li que la seva pensió pública corre perill, i esperar que el missatge sembri la por. Darrere de qualsevol crisi hi ha uns interessos.

I, en aquest cas, de qui són?

Del sistema financer, és clar. Necessita flux de diners per invertir, aconseguir beneficis i així augmentar el seu poder. Els inversors mundials més potents són els fons de pensions privats. Aquests juguen amb el factor de l'experiència i el poder. I cada cop volen més diners.

Si s'implementa a l'Estat espanyol un model com el de Xile de Pinochet -on entitats privades del sector financer gestionen els comptes individuals en els quals cada treballadora posa el 10% del seu salari per a una futura pensió-, què passarà?

Serà un fracàs. La majoria de la població espanyola es trobaria immediatament fora del sistema, ja que no té estalvis. Però, el problema real és l'enorme risc que suposa deixar els diners de les pensions en mans de la borsa, perquè aquestes es trobarien sempre en un continu vaivé: es perd i es guanya cada dia. A més, els que defensen els fons privats enganyen amb una falsa veritat.

Quina?

Asseguren que les pensions privades acumulen la riquesa de l'any anterior, és a dir, que sempre tindràs més diners dels que has invertit. Tanmateix, això no és veraç, perquè l'acumulació mitjana de capital anual acostuma a ser inferior a la taxa d'inflació. Els preus puguen més que els beneficis, és a dir, parlem d'una acumulació no real. Per tant, la gent recuperaria menys diners que els invertits. Després, al mal negoci de les pensions privades s'hi sumen els cobraments que fan els bancs per la gestió. Són arriscades, pateixen una pèrdua de valor i són cares.

Per aconseguir una pensió digna, quants diners s'haurien d'estalviar?

La gent acostuma a obrir-se fons de pensions privats quan acaba de pagar la hipoteca. Parlem de persones d'uns 50 anys. Així doncs, per garantir-se una pensió de 898 euros mensuals haurien d'estalviar 272.000 euros abans de jubilar-se. Per arribar a la pensió màxima actual, que són

“ ”

El problema real és l'enorme risc que suposa deixar els diners de les pensions en mans de la borsa

Al mal negoci de les pensions privades s'hi sumen els cobraments que fan les entitats bancàries per la gestió

aproximadament 2.500 euros, la xifra augmenta a 747.000 euros. Quantitats impossibles. Per això, els bancs han canviat el seu discurs. Ja no diuen que les pensions privades substituiran les públiques, sinó que les complementaran.

Aleshores, què passaria amb totes aquelles persones que no poden estalviar?

S'aniria cap a un model com el dels Estats Units, on els vells pobres treballen en feines professionalment degradades, com és omplir les bosses de menjar als supermercats. De fet, sembla que d'aquí poc es tramitarà una llei que permetria als jubilats incorporar-se al món laboral.

I qui els donarà treball?

Aquest és el problema. El nostre mercat és diferent que el dels Estats Units o el del Japó. Aquí una persona de 50 anys que perd el treball ja no té opció a la reinserció, ja que els joves estan disposats a fer les feines precàries que als altres països anirien dirigides als vells.

Qui ens ha portat a aquesta situació?

El PP i el PSOE les han fet de tots colors, però realment qui està darrere de tot això és el Banc Mundial (BM) i el Fons Monetari Internacional (FMI). Tots dos han dissenyat un model de futur basat en les pensions privades. La proposta del BM és fixar una pensió molt baixa per als més pobres i establir que el capital que recaptin

les empreses dels salaris dels treballadors passi directament a un banc financer. El que és increïble és que això ja passa. Una part de l'últim augment del sou que vaig rebre a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) ja revertia en un pla de pensions privat.

En algun país les pensions privades funcionen amb èxit social?

A Holanda les pensions privades són molt altes, representen un 130% del PIB. La diferència és que el nivell de vida de les persones d'aquest país permet l'estalvi. En canvi, actualment, a Espanya ser mileurista és quasi un miracle. Per tant, els salaris del nostre Estat no són compatibles amb un model privat de pensions. Fa gràcia quan els bancs i les institucions públiques diuen que "les pensions privades aquí són petites perquè les públiques són massa generoses". Ells defensen que la gent hauria d'estalviar més i la manera d'aconseguir-ho és collant-los.

I les públiques?

Funcionen a tots els països de l'euro.

Per què aquí no?

El sistema d'Espanya funciona perquè els treballadors en actiu mantenen els passius. És a dir, nosaltres hem pagat per les pensions de la generació anterior a la nostra, els diners que vam invertir ja no existeixen. Ara els joves paguen les nostres pensions. És per això que aquest sistema de repartiment pot produir problemes. Està mal dissenyat i té trampa.

Amb què ens enganyen?

Principalment, és un sistema que respon a unes altres circumstàncies històriques. En aquests moments és insostenible que els treballadors en actiu mantinguin els jubilats, perquè el seu salari és més baix i tenen contractes precaris. No obstant això, es produeix més riquesa social que en el passat. El que és important és com es distribueix, perquè diners en tenim.

Menys població treballadora genera més benefici.

Exacte. Per tant, és ridícul que les pensions siguin transaccions entre treballadors i no es financin amb el benefici social. Un exemple clar: als anys seixanta, un 30% de la població treballava al camp i no produïa el necessari per menjar; en canvi, ara, només amb el 3% de la societat que es dedica a l'agricultura es crea excedent que permet l'exportació. És cert que no som tantes persones cotitzant, però què importa si es produeix més; si el país és més ric.

Un corrent d'economistes opina que la tecnologia hauria de cotitzar. Què en penses?

Penso que la solució és molt més fàcil: deixem de cotitzar per salari i fem-ho per valor afegit. Paguem el valor afegit per tot i no ho podem fer per les pensions?

L'exèrcit, la monarquia, la sanitat, l'educació... beuen dels pressupostos generals. Com és que les pensions no?

Aquesta decisió es va prendre el 1995. Fins aquell moment les pensions generaven un superàvit que s'utilitzava per cobrir altres despeses. Al Pacte de Toledo es va decidir separar les pensions de les despeses col·lectives i crear un fons, per així preservar els diners destinats a les jubilacions. I ara on són? Es van invertir per comprar i vendre deute públic. Però això és una altra història amb la seva faceta fosca.

Alguna solució per la situació actual?

Sí, i tant! A més és immediata i no necessita gaires canvis.

Quina?

Existeixen diverses vies. La més ràpida podria ser racionalitzar el sistema. Primer de tot ens hauríem de preguntar: Per què la gent que supera els 3.500 euros no cotitza més? O per què les empreses que ofereixen

“ ”

És cert que no som tantes persones cotitzant, però què importa si es produeix més; si el país és més ric

Primer de tot ens hauríem de preguntar per què la gent que supera els 3.500 euros no cotitza més

treball tenen “una tarifa plana” que equival a pagar menys impostos? Després hauríem de posar fi al frau i a l'elusió fiscal. S'estima que el frau suposa 80.000 milions d'euros menys de recaptació anual, però l'import de l'elusió es desconeix. Hi ha moltes altres solucions a terminis més llargs.

A què et refereixes amb elusió fiscal?

Doncs a totes aquelles normes que permeten legalment pagar menys impostos. Les apliquen les grans multinacionals com el Zara o l'Ikea.

I què més es podria fer per aturar la “crisi” de les pensions?

Finançar-les amb els impostos. Fa poc s'han comprat armes per un valor de 10.000 milions d'euros, s'ha fet un rescat financer i se subvenciona els mitjans de comunicació. Si hi ha diners per tot això, també n'hi ha per completar les pensions. Altres vies, igual de senzilles, seria que les empreses cotitzessin per IVA, no per salari, o que en comptes d'invertir en una pensió privada augmentessin les cotitzacions en els salaris.

Tot el que comentes són solucions sense canviar substancialment l'estructura del sistema actual, per què no s'apliquen?

Perquè l'interès és el que és. El capitalisme converteix tot allò que és un avantatge per la societat en un problema: que augmenti l'esperança de vida és positiu, però es ven com un problema. Així ho expressa Christine Lagarde, la directora de l'FMI: “Els avis viuen massa i això és un risc financer”. De la mateixa manera, el fet que hi hagi menys treballadors no és motiu per fer perillar les pensions perquè la riquesa ha augmentat. La realitat és que a Espanya el PIB actual és més del doble que el de l'any 1977 i la població només ha augmentat una quarta part. Digue'm tu com és que no hi ha diners.

“ ”

S'estima que el frau suposa 80.000 milions d'euros anuals, però l'import de l'elusió es desconeix

Molts joves actuals no trobaran feina; s'ha de dissenyar un model que inclogui les pensions com un dret de ciutadania

El pitjor encara està per venir. Què significarà l'aplicació del factor d'equitat intergeneracional (FEI) i el factor de revalorització anual (FRA)?

El 2013 no es van atrevir a aplicar el FRA perquè l'aplicació d'aquest càlcul suposava una reducció de les pensions. És per això que van decidir establir un augment del 0,25%, que en molts casos suposa el guany d'un euro al mes. A partir del 2019 tots dos factors entraran en vigor. El FEI penalitza l'esperança de vida -més anys de vida equivalen a una reducció de la jubilació. És gràcies que es retalli tant en pensions mentre s'igualen els sous de la Policia Nacional amb els dels Mossos d'Esquadra, que tenen una diferència de 500 euros mensuals.

Un model utòpic de pensions?

No és utòpic, és necessari. Les pensions s'han de desvincular del món del treball. Molts dels joves actuals no trobaran feina; per tant, s'ha de dissenyar un model social que inclogui les pensions com un dret de ciutadania, com ho és l'ensenyament. La tecnologia cada dia deixarà més gent sense treball i el model de societat canviarà.

El jovent té una responsabilitat.

Més que una responsabilitat. Han d'exigir que els drets socials estiguin coberts amb els Pressupostos Generals de l'Estat o es creï un sistema que garanteixi unes rendes de ciutadania per a tothom. No tindran cap facilitat. El capitalisme s'aferrarà i no els donarà cap dret quan té països com l'Índia i la Xina, que són fonts il·limitades de beneficis i mà d'obra.

Veus possible canviar el model?

Possibilísticament, no. El capitalisme és molt fort i tenim una societat molt desmembrada. Jo soc optimista i estic segura que el capitalisme no és etern. El que vingui després pot convertir-se en un sistema monstruós o en un model que lluiti per un canvi social. Confio en el futur perquè mai havia vist tants petits intents per canviar-lo. El món està ple de microcosmos que volen fer modificacions socials, ni que sigui fent horts urbans. El canvi radica en l'expansió d'aquests microcosmos. Aquests han d'evolucionar fins a generar un sistema nou que no estigui basat en els partits polítics, que són un concepte del passat. ●

a doble espai

Presó permanent revisable i el populisme punitiu

A l'Estat espanyol, en els últims vint anys, s'ha substituït la racionalitat penal i el caire públic del dret per la introducció de la lògica neoliberal de l'individualisme, la irracionalitat i la venjança

Luiz Peres-Neto | @luizperesneto

Professor titular d'ètica i comunicació a l'Escola Superior de Publicitat i Màrqueting (Brasil)
i professor col·laborador a la Universitat Oberta de Catalunya

Qualsevol crim produeix una violència. La resposta d'una societat democràtica al fet criminal, malgrat totes les garanties democràtiques possibles, també és violència. Què podem fer, doncs? La resposta la tenim des de fa més de 250 anys: tenir les lleis i les penes com a acords establerts abans dels fets que es considerin com a criminals, posar límits al poder punitiu de l'Estat, tenir la llibertat com a regla general i no pas com a excepció, prendre la presumpció d'innocència com un principi fonamental, donar garanties als processos penals, entendre que les penes mai poden constituir-se com a venjança de les víctimes i garantir un conjunt de mesures que puguin fer del dret penal un camí per a la pau i la defensa dels drets humans. Amb poques paraules, fer servir el dret penal com l'últim recurs de l'Estat i que aquest sigui mínim.

Els exemples recents de la crònica criminal i de la política espanyola ens conviden a pensar que aquests plantejaments són poc creïbles. La repressió i el punitivisme són els recursos més accionats per les institucions i els actors del sistema de justícia penal. Els polítics canvien més el Codi penal que la seva vestimenta. L'abús de la presó provisional -tot i que hi ha excepcions si tens un sogre reial-, penes desmesurades i una llarga llista d'etcèteres fan pensar si hem tingut ocasió de viure emparats per aquest model anomenat *garantisme penal*, hereu de la Declaració Universal dels Drets Humans i de l'il·luminisme.

Són molts els vectors i les variables que es poden fer servir per intentar explicar els perquès d'aquesta crisi democràtica que afronta el dret penal i afecta els drets i les llibertats fonamentals, però hi ha almenys tres punts que mereixen l'atenció: els efectes retorçats de l'opinió pública i la mediatització sobre la política criminal, la ideologia neoliberal i els seus valors privats i l'oportunisme (cinisme?) de la classe política.

L'opinió pública i el fenomen de la criminalitat

El primer dia del mes de juliol de 1888 es troba al carrer Fuencarral de Madrid el cadàver d'una vídua milionària. En un primer moment, les sospites

recauen sobre una criada de la casa. Periodísticament, el succés desperta gran interès, sobretot per l'escassa quantitat de notícies en les dates de l'esdeveniment. A més, en un moment determinat, el cas guanya força quan alguns periòdics descobreixen que el fill de la víctima era a la presó complint una condemna i que, sota la complicitat d'alguns guàrdies del centre de detenció on estava ingressat, sortia amb freqüència al carrer. Es va començar a implicar el fill de la víctima com a possible autor dels fets, ja que tenia reputació de "juerguista y flamenquero", segons els principals mitjans de l'època.

El cas del carrer Fuencarral va deixar de ser, a poc a poc, una notícia sobre un succés. A partir dels fets es crea una trama narrativa teixida per la premsa, polítics i altres actors amb capacitat d'influir en la construcció dels fluxos de l'opinió pública. Gradualment, van començar a sortir notícies criticant institucions penitenciàries, l'administració de la justícia i les lleis penals.

Han passat gairebé 130 anys del crim del carrer Fuencarral i els mecanismes d'influència de l'opinió pública i dels mitjans de comunicació sobre la política criminal sembla que han canviat poc o gens. De fet, casos puntuals dels últims vint anys han tingut més impacte en la societat espanyola que totes les estadístiques sobre la delinqüència. Malgrat l'escassa quantitat de segrestos seguits d'assassinats o de delictes molt greus, l'impacte d'un cas concret produeix una disrupció a les normes establertes. La mediatització del delictes fa que la política criminal sigui sotmesa als baròmetres d'opinió. Evidentment, no es tracta de moralitzar o criticar la commoció social derivada de casos que deixen la societat perplexa. Si el crim és violent per naturalesa, hi ha casos on la barbàrie deshumanitza i convida a reflexionar sobre els límits de l'ésser humà. Però des del camp de les ciències socials, hi ha estudis molt fiabils (com el dirigit per Mercedes García Arán i Joan Botella, catedràtics de la Universitat Autònoma de Barcelona, recollit a l'obra *Malas noticias*, publicada per l'editorial Tirant lo Blanch) que garanteixen que hi ha una gran descompensació entre els nivells de criminalitat (generalment baixos i molt escassos per a casos greus) i la presència (sobrestimada) de casos greus considerats noticiables als mitjans de comunicació. Com a conseqüència, els polítics professionals aprofiten les emocions i el patiment aliè per donar missatges per demostrar que serveixen d'alguna cosa.

Al món contemporani -dominat per la lògica del capitalisme financer, l'Estat mínim

La política criminal tendeix, en mans dels oportunismes polítics, a caure a la cuneta comuna de la venjança, molt allunyada dels valors humanistes

i l'òptica del poder econòmic - sembla que el dret penal encara és un espai on els polítics podrien dir coses i donar a la societat la idea que tenen el poder. No obstant això, en donar el protagonisme a les víctimes de casos greus i seguir la narrativa espectacularitzada dels mitjans de comunicació, la po-

lítica criminal tendeix, en mans dels oportunismes polítics, a caure a la cuneta comuna de la venjança, molt allunyada dels valors humanistes i dels drets humans.

Victimisme, ètica neoliberal i privatització del dret penal

Fins als anys 90 del segle passat, el dret penal potser encara era un dels pocs àmbits de l'Estat immune a la ferotgia neoliberal. Però, a poc a poc, l'ètica de posar els valors individuals per davant del bé comú ha guanyat terreny i l'edifici il·luminista ha estat desmuntat.

Sense caure en tecnicismes de la dogmàtica, les penes tenen en el seu nucli la idea de la retribució. Aquest és un concepte clàssic pel qual un fet criminal té una resposta proporcionada al seu dany. Com qualsevol lector mínimament crític sospitarà, es tracta d'una equació gairebé només teòrica, si prenem el pressupòsit filosòfic que la realitat no es repeteixi i que, per tant, dos fets són dos esdeveniments diferents. Per tant, la correspondència mai no serà perfecta. Tots els anys d'una pena no seran suficients per reparar la pèrdua d'una vida. Per això mateix, des de l'obra seminal del Marquès de Beccaria (*Dels delictes i les penes*, 1764) s'argumenta que les penes són tiràniques, un patiment necessari. Per això, han de ser imposades i administrades per l'Estat. La naturalesa pública del dret penal evita la conversió de les penes en venjança.

El que observem a l'Estat espanyol en els últims vint anys és la substitució de la racionalitat penal i el caire públic del dret penal per la introducció de la lògica neoliberal de l'individualisme, la irracionalitat i la venjança. Ens sonen els casos pels noms de les víctimes. Cas Sandra Palo, cas Mari Luz Cortés, cas Marta del Castillo, cas Diana Quer, cas Gabriel i molts altres successos en els quals les víctimes -els familiars- es tornen l'única veu a l'esfera pública. Sentir les víctimes és important, però

mai haurien de ser les víctimes les protagonistes dels informatius. Per això, mai les veus dels que parlen des del patiment haurien de servir per a reemplaçar els drets humans ni servir de coartada per a retallar les responsabilitats de l'Estat.

La criminologia va obrir tot un camp per tal de cuidar i incloure les víctimes, poc emparat per la política criminal a l'Estat espanyol. En un estat veritablement de benestar social, les víctimes trobarien psicòlegs, criminòlegs i una xarxa preparada per acollir-les. Els mitjans serien ètics i no explotarien les víctimes per a obtenir millors índexs d'audiència. Però la realitat camina per una dreuera crua. Els polítics i els mitjans prefereixen la simplicitat a la complexitat. El discurs del patiment dona vots i titulars. La complexitat, no més riscos.

Cap a on anem? Populisme punitiu i oportunisme politicomediàtic

El terme *populisme punitiu* va sorgir en l'àmbit anglosaxó als anys 90 del segle passat per tal de descriure la utilització política del dret penal instrumentalment només amb l'objectiu d'obtenir vots. Però l'evolució, des que es va concebre, va permetre incloure totes les formes d'ús de la retòrica de força, la mà ferma i el punitivisme. L'efecte propagandístic de les reformes al Codi penal per endurir penes, per exemple, es tracta d'un exemple de manual del pitjor populisme punitiu.

És molt fàcil trobar un polític amb màsters (comprat, regalat o cursat) i llicenciatures però sense cap compromís amb el bé comú

En aquest sentit, la intervenció del legislador en matèria penal serveix només com a dreuera política per a solucionar problemes de diversa índole a la societat. Les reformes legislatives en el sistema penal deixen de ser l'*ultima ratio* per

ser una de les solucions més recurrents, i es converteixen en una de les polítiques públiques més freqüents en matèria criminal. No tenen cap altra ambició a banda de guanyar vots o una percepció favorable de la majoria de l'opinió pública.

S'atribueix a Woody Allen la frase que "és vocació del polític professional fer de cada solució un problema". Si mirem el ventall polític estatal, sembla que només l'anarquia ens pot salvar. És molt fàcil trobar un polític amb màsters (comprat, regalat o cursat), llicenciatures i altres formacions superiors però sense cap compromís amb el bé comú.

El cas de la reintroducció de la cadena perpètua és paradigmàtic. Més d'un centenar de catedràtics de dret penal. Més d'un centenar de jutges progressistes i demòcrates. Molts advocats, juristes i criminòlegs. Però ni tota la racionalitat del món seria suficient per tallar la temp-

tació de la classe política d'anar a consolar una mare, pare o familiar que hagi patit una violència brutal i fer servir el discurs del punitivisme, la retòrica de la "mà ferma" i el Codi penal. S'obliden que estan posant en risc el seu propi futur dins dels marcs democràtics establerts. Polítics i mitjans moriran abraçats. Cap democràcia pot sobreviure a l'ús i abús de l'exercici de la violència legítima. ●

pàgina oberta

1 d'octubre, fallida de l'Estat espanyol i control del territori

Vicens Valentín

Professor del màster Ciutat i Urbanisme de la Universitat Oberta de Catalunya

“**U**n dels pilars bàsics d'un estat és el de disposar d'una força coercitiva que garanteixi l'acompliment de les lleis i el control del territori” (Max Weber). La policia, dins el trinomi (justícia/policia/presó) que configura el Sistema de Justícia Criminal, és un dels instruments del qual es doten els estats per garantir aquests objectius mitjançant, si cal, l'aplicació de la força. Vist des d'una altra òptica, un territori que no disposi d'un sistema de policia capaç de fer complir les lleis i controlar el territori no pot ser considerat un estat amb totes les seves atribucions.

Tenir aquesta capacitat, però, no garanteix la seva qualitat democràtica. Per tenir-la cal que es garanteixi la separació de poders i l'existència de mecanismes que vetllin pels drets i les llibertats de la ciutadania.

Si, finalment, el que es constata és un afebliment greu de la separació de poders, ens trobem, sens dubte, davant un estat sense garanties jurídiques ni democràtiques. Un model de seguretat, com l'espanyol, centrat en la defensa de l'ordre públic i el compliment estricte de la legalitat, ens acosten més a un sistema autoritari que no pas a un model democràtic.

El dèficit democràtic i la manca de control territorial demostrada durant els mesos de setembre i octubre de 2017, posen de manifest que l'Estat espanyol es troba en una greu crisi de legitimitat i en la necessitat urgent d'un canvi de cicle polític que

afecta el conjunt de l'Estat i no només a Catalunya. Aquesta realitat trenca la legitimitat del règim del 78. L'Estat ha entrat en fallida.

La cohesió territorial, des de la sentència del Tribunal Constitucional de juliol de 2006 sobre l'estatut català, havia saltat pels aires, i una part d'aquest Estat va decidir, per mitjans pacífics, construir un nou subjecte polític constituent, independentzat d'aquell estat originari.

Una part important de la ciutadania va decidir organitzar una gran acció democràtica (un referèndum) al marge de les institucions espanyoles, inclosa l'administració autonòmica catalana, que dubtava de la voluntat de la ciutadania per fer efectiva la proclamació d'aquest nou subjecte polític: la República.

El rei nu!

Des de l'1 d'octubre, totes les actuacions repressives han estat una representació teatral. Tràgica i a la vegada patètica. Perquè de manera absolutament innecessària ha generat dolor entre la ciutadania amb l'objectiu d'amagar la seva incapacitat per controlar la situació.

Tota una farsa executada per les més altes instàncies polítiques, judicials i policials de l'Estat espanyol, especialment la Guàrdia Civil, per bastir la falla de la rebel·lió i la sedició. Amb quin ob-

/ PEP MÈNSULA

jectiu? Impedir que es visualitzi la fallida de l'Estat a Catalunya. Impedir que es vegi la nuesa del rei!

Des d'un any abans de l'anunci de la celebració del referèndum, els poders estatals (òrgans judicials i forces policials) han intervingut comunicacions, fet seguiments, acumulat documentació, investigat persones, escorcollat dependències administratives i privades i interrogat desenes de persones amb l'objectiu d'aturar el procés republicà.

A vegades, amb l'ostentació imprudent dels militars novells, com quan una vintena d'agents uniformats van entrar a escorcollar la seu de Vicepresidència i del Departament d'Economia en ple matí i al centre de Barcelona.

Tot aquest esforç coercitiu per aturar un fet que passava davant dels seus propis ulls, en el qual participaven milers de persones normals, que es reunien en públic, que es manifestaven als carrers, que parlaven públicament del

que estaven preparant, que feien actes de suport, que compraven urnes, gestionaven paperassa, feien campanya pública, bastien un sistema informàtic per al cens universal de la votació, estructuraven un repartiment territori-

al de col·legis i seus electorals, feien públiques les seus electorals, es reunien a les seus per preparar la votació i la previsible resistència, etc. Mentrestant, centenars d'agents corrien pel territori perseguint un fantasma: una societat clandestina formada per delinqüents i preparada per a un aixecament armat.

Un dia indeterminat de setembre

Fa ja massa temps (aviat farà mig any) que l'Estat espanyol va deixar de tenir la capacitat de control efectiu del territori a Catalunya. No és un problema de debilitat de les forces policials, ja que no hi ha força policial prou nombrosa que sigui capaç de controlar la rebel·lió d'un país amb els instruments que un estat de dret els atribueix.

El control popular del territori es va fer efectiu un dia indeterminat de setembre de 2017 en el qual 7.235 persones -amb responsabilitat de coordinació local, comarcal i de vegueria d'arreu del territori- amb la missió d'obrir els col·legis electorals, coordinar els membres de

les meses i facilitar l'arribada de les urnes i la documentació de cadascuna d'aquestes meses, van estar preparades per dur a terme la seva feina de manera completament voluntària.

Aquesta va ser la gran derrota de l'Estat espanyol. Cal sumar a aquell fracàs el de no haver estat capaç de trobar urnes i documentació electoral, però el territori ja estava sota control popular des d'aquella data de setembre.

Faltava activar-lo posant en marxa la defensa dels 2.315 col·legis disseminats pel territori. I aquest és el *quid* de la qüestió: ningú esperava l'elevat nombre de persones que, voluntàriament, estarien disposades a passar una o dues nits dins dels col·legis amb la por, no gens injustificada, d'un assalt per part dels cossos policials.

La pregunta que cal fer és: sota control de qui? És cert que molts dels coordinadors pertanyien a l'entorn independentista, tot i que no per una relació orgànica. De fet, hi van ser presents una munió de gent de tota mena, classe i edat que es van conjurar a les portes dels col·legis per a defensar-los i, si calia, per formar part de les meses electorals.

La llarga vigília de les assemblees populars, durant la nit del 30 de setembre i la matinada de l'1 d'octubre, al voltant o dins dels col·legis, va ser la garantia de la derrota de l'operatiu policial previst per l'Estat espanyol, tot i que, aquella matinada, en molts d'aquests locals va ser constant la presència d'agents de policia de paísà que de manera in-

“

L'única manera d'aturar el referèndum hauria estat l'ús de les armes de foc i de les detencions massives, estratègia que no van gosar fer servir

termitent van intentar col·lar-se als centres de votació. I el Govern espanyol ho va saber tan bon punt va comprovar que tot estava preparat a les 8 del matí del dia 1 d'octubre.

L'única manera d'aturar el referèndum hauria estat l'ús de les armes de foc i de les detencions massives, estratègia que no van gosar fer servir: Europa els hauria deixat caure.

La qüestió és que des del mateix moment de l'obertura dels col·legis, es posava en evidència que el control del territori estava al carrer, en mans de les assemblees i de la gent i no d'una forma tan poc organitzada com ens volen fer creure. ●

Fer xarxa **enfrent** **del 'sexili'**

/ FELIPE FRANCO

Les dificultats per crear espais de relació, pensament i diàleg fora de les grans ciutats propicien el naixement de col·lectius i xarxes que proposen models de relació alternatius a la monogàmia arreu dels Països Catalans, sobretot en ambients rurals

Núria Gebellí | @ngebelli
Èlia Olivan | @La_Directa
Jordi Sans | @jsans_

La permacultura és un conjunt de pràctiques desenvolupades per a mantenir un sistema agrícola durant un temps il·limitat. Un dels principis fonamentals d'aquesta tècnica és evitar que una necessitat es resolgui a partir d'un únic element. D'acord amb aquesta teoria, si l'obtenció d'energia es confia a un únic punt, quan la font falla, el sistema s'atura. Aquesta mateixa idea es pot traslladar a les relacions no monògames, que lluiten contra el mite de l'amor romàntic, un sistema basat, entre altres qüestions, en l'exclusivitat i la dependència. Així doncs, com en la permacultura, les partidàries de la no monogàmia consideren que no és sostenible centralitzar tot el pes de les responsabilitats sexoafectives en un únic individu.

Tenint en compte que una estructura d'aquestes característiques implica diverses persones, el component ètic pren un paper cabdal: "Són relacions cuidades i que tenen en compte l'altra persona", explica Xavier Zaragoza, membre de la

Xarxa d'Amors Rurals (XAR), i emfatitza en la necessitat de no jerarquitzar les diverses relacions que formen part dels cercles afectius. De fet, trencar amb la monogàmia no és un procés senzill, i per això la confiança i la comunicació són fonamentals en el procés de construcció d'aquest tipus d'enllaços. El "Manifest instructiu curt per l'anarquisme relacional" exposa que el diàleg no només s'ha de considerar com una eina per a la resolució de "problemes", sinó que ha de ser "el cor de les relacions radicals".

Més enllà de la teoria, però, també és necessari considerar el context social de cadascú, perquè serà fonamental en el desenvolupament d'aquestes relacions. El professor del Departament de Pedagogia de la Universitat Rovira i Virgili (URV) i expert en LGTB i gènere Oriol Rios apunta que no és el mateix un entorn urbà que un espai rural, ja que mentre que en el primer ambient la visibilitat de les relacions no monògames és més "assequible", en el segon és un aspecte més »

» complicat a causa del “manteniment dels patrons propis de la societat industrial”. En aquest context és on apareix una iniciativa com la XAR. L'organització vol difondre tot allò que fa referència a les no monogàmies sense focalitzar un únic model d'entre tots els possibles, ja que consideren que cada relació és singular. Així, tant les partidàries de les relacions poliàmores com aquelles que es decanten per l'anarquia relacional i altres pràctiques no normatives poden compartir un mateix espai de diàleg. Tot plegat en un ambient no urbà, on sovint les seves habitants tenen la necessitat de teixir xarxes que vagin més enllà de cada un dels nuclis de població.

El concepte *poliamor* es va encunyar entre les dècades dels 60 i 70 del segle XX en el marc de la revolució sexual, tot i que és hereu de moviments molt anteriors. Aquest model proposa mantenir relacions afectives i sexuals amb més d'una persona de manera consensuada, i, encara que sigui una de les teories de referència en la pugna contra el model monògam imposat, no és l'única opció. L'any 2006 l'activista queer islandesa Andie Nordgren va crear el terme *anarquia relacional*, que rebutja les jerarquies entre relacions i les etiquetes. Ambdues propostes, i moltes altres, plantegen gestionar de manera consensuada i ètica les relacions no monògames, qüestió que requereix un treball profund en l'expressió de les emocions. El centre de la problemàtica rau en el fet que la societat actual s'ha construït al voltant del sexocentrisme: “Sembla que amb les persones amb qui tens sexe tinguin una categoria especial i les persones amb qui no en tens no més puguin ser un amic”, etziba Tània Socias, membre de la XAR.

Identificacions i etiquetes

“Socialment, la no monogàmia es troba en el marc dels armaris a l'hora d'haver de sortir-ne”, sentència Socias. La poca visibilitat que tenen avui en dia les opcions que difereixen de la monogàmia inculcada per la tradició històrica occidental fa que els col·lectius hagin de fer una important tasca de difusió de conceptes. Socias il·lustra aquesta realitat a partir de la seva pròpia experiència: “Jo fa temps que em relaciono diferent, i potser la meua paraula per definir-ho abans només era *diferent*, i des que he trobat gent que fa i pensa com jo,estic posant paraules a realitats i pràctiques que m'estan ajudant a defi-

nir situacions i a identificar-me”. Ara bé, Arcadi Bages, activista LGTBI i membre del grup d'afinitat gai Atzagaia, puntualitza que basar-se en les etiquetes “tampoc no és la salvació”, perquè no sortir del marc classificatori també pot suposar crear un nombre excessiu de divisions. En aquest sentit, conclou que “el que és important és veure que hi ha moltes opcions i que cadascú pugui escollir la que s'hi senti més còmode”.

Rios exposa que des del sorgiment de la modernitat, en les societats s'ha desenvolupat una moralitat reflexiva. Aquest nou marc suposa una “conquesta”, ja que “les persones poden decidir més” allò que fan i en part ha estat impulsada gràcies als moviments socials. Malgrat tot, trencar tabús continua estant a l'ordre del dia. Més enllà del canvi de mentalitat, actualment, tal com explica Bages, és complicat diferenciar la càrrega d'estigmes que es dona en un ambient rural o en un d'urbà “perquè el model de vida urbà s'ha estès al món rural i al final la majoria de gent porta vides molt individualistes i cada cop costa més tenir contactes de comunitat al poble”. Katy Pallàs, presidenta de l'associació

La poca visibilitat que tenen les opcions diferents de la monogàmia obliga a fer una important tasca de difusió de conceptes

Inés Olondriz
/ NÚRIA GEBELLÍ

Xavier Zaragoza
/ N. G.

FLG - Famílies LGTBI, comenta que als pobles o indrets petits sempre costa més obrir esclatxes perquè es tenen actituds més temeroses, però assegura que la situació està canviant. Malgrat tot, “viure al món rural encara és un acte de resistència”, sentència Bages.

Una de les qüestions que més preocupa, en especial la comunitat LGTBI, és la proliferació d'aplicacions mòbils que faciliten les relacions sexuals. És evident que la irrupció de les noves tecnologies en les

relacions sexuals està generant un canvi d'hàbits, sobretot entre el jovent. “El fet que el mercat sexual estigui totalment a l'abast de tothom i amb pocs clics tinguin sexe de manera immediata ho pot convertir en una droga”, lamenta Bages. De fet, des de la XAR reivindiquen la necessitat de “no perdre el fet de mirar als ulls” en pro d'una pantalla de mòbil.

El *sexili* o la necessitat de fugir a una gran ciutat per poder estimar de manera lliure i plena també és un dels punts que

Tània Socias
/ N. G.

toca de ple tant la comunitat LGTBI com l'activisme relacional. Socias relata que la mentalitat als pobles és més tancada i que va uns anys enrere respecte a la de grans nuclis de població, com ara Barcelona: "Anem més tard en el temps no perquè estiguem més endarrerits sinó perquè les coses costen més de destapar", assenyala.

Es multipliquen les xarxes

Per fer front a la monogàmia estructural i reconduir les dinàmiques actuals, ini-

ciatives com Eixams, uns aplecs per a la diversitat afectiva que reuneixen gent procedent d'arreu dels Països Catalans, prenen força. Aquestes trobades habiliten diversos espais de treball, però són les assistents les qui dinamitzen uns temes que elles mateixes proposen. Justament va ser en un d'aquests tallers on un grup de persones es va adonar que eren molt poques les participants que venien de fora de Barcelona o València. Per aquest motiu, un petit grup va creure necessari configurar una xarxa que agrupés persones interessades a relacionar-se, reflexionar i compartir inquietuds i experiències més enllà de les grans ciutats. Així és com va sorgir la Xarxa d'Amors Rurals. Conscients de la importància de crear comunitat, les membres del col·lectiu promouen activitats com xerrades, trobades i fins i tot calçotades -la darrera va aconseguir agrupar una vuitantena de persones.

El fet de trobar un espai en el qual poder expressar-se deixant de banda els prejudicis és un altre dels aspectes que es proposa treballar la XAR. Per a Inés Olondriz, la xarxa permet "trobar persones amb qui podem ser afins en determinats temes i en d'altres no, però no hi ha un judici de valor ni es recorda la llosa que portem darrere". Amb la intenció de facilitar les trobades i establir un contacte freqüent, la XAR -que actualment està en procés de construcció a la zona del Camp- vol construir nuclis

autònoms en els diversos territoris dels Països Catalans perquè la distància no sigui un impediment a l'hora de teixir complicitats.

Una altra associació que treballa per la visibilització de la diversitat relacional, en concret pels drets i el reconeixement del col·lectiu LGTBI, és FLG - Famílies LGTBI. Actualment, el grup posa el focus en el treball en xarxa per posar en contacte famílies

LGTBI d'arreu del territori -majoritàriament de Catalunya, però també del País Valencià i fins i tot de La Rioja- i en la promoció de l'associacionisme. De fet, algunes de les seves trobades han acabat desencadenant el sorgiment d'entitats com LGTeBre -amb àmbit d'actuació a les Terres de l'Ebre- o TALCOMSOM -a la Plana de Vic. Aquesta

aposta per descentralitzar les activitats fora de Barcelona -la ciutat on s'ubica la seu- no és fortuïta, sinó que respon a una necessitat existent: "Des que el territori ha començat a organitzar-se veiem un apoderament en la gent", explica Katy Pallàs, presidenta de l'associació. Pallàs constata la presència de "moltes veus al territori que intervenen en els ajuntaments i truquen a les regidories per intentar fer accions de poble que tinguin una repercussió i siguin didàctiques per modificar l'entorn". Subratlla que "nosaltres som el que som i el que és important és modificar les actituds del nostre entorn envers nosaltres". ●

Trobar un espai en el qual poder expressar-se deixant de banda els prejudicis és un dels aspectes que es proposa treballar la XAR

ESPIRITUALITATS ALTERNATIVES A L'IRAN DELS AIATOL·LÀS

Lluny de dirigir un país religiosament homogeni, la república islàmica no ha pogut tallar la dissidència ideològica dins del mateix estament clerical ni eliminar altres confessions

Marc Morató-Aragonés | @La_Directa

Les fundacions religioses xiïtes reben suport del govern en la tasca d'estendre aquesta branca de l'islam

Només el bahaisme és perseguit, en part pel fet d'assegurar que Báb i Baha'ullah, i no Mahoma, van ser els últims profetes

Fa 39 anys, una facció de la jerarquia sacerdotal xiïta iraniana, amb l'aiatol·là Khomeini al capdavant, van aprofitar la revolució contra el xa per prendre el poder al país i eliminar el laïcisme de la societat. Al llarg d'aquestes dècades, les fundacions religioses xiïtes han rebut un gran suport del govern en la seva tasca d'implementar aquesta branca de l'islam en la societat, que avui representa el 89% de la població total del país. El que podria semblar una victòria indiscutible de la ideologia de l'aparell estatal queda enfosquida un cop veiem de més a prop les maneres amb les quals la població iraniana viu la seva espiritualitat.

Tot i que la premsa occidental s'ha pronunciat molt sovint sobre una confrontació sunnita-xiïta, la realitat és que el sunnisme (que representa un 9% del país) no és una minoria religiosa perseguida. Aquesta branca de l'islam, que a la resta del món és majoritària, a l'Iran només és practicada en alguns dels pobles perifèrics de l'Estat -com el kurd, l'àrab o el balutxi-, que poden practicar el seu culte a les mesquites oficials però no formar associacions polítiques nacionalistes. Tampoc altres religions minoritàries del país com el judaisme, el tradicional zoroastrisme o bé el cristianisme (del qual només l'església armènia té un bon nombre de practicants locals) inquieten el govern, que les tolera tot i que en limita l'exposició pública. Només el bahaisme és perseguit per la república islàmica, en part pel fet que aquesta fe nascuda a l'Iran el segle XIX assegura que van ser el Báb i Baha'ullah, i no Mahoma, els últims profetes de Déu.

Crítiques internes

Tant l'aiatol·là Khomeini (1979-1989) com el seu successor, Ali Khamenei (1989-actualitat), han vist dins del xiisme els principals obstacles del seu govern, qüestionat ben aviat per altres alts clergues xiïtes que no consideraren legítim que el sacerdoci prengués el poder directament. Fins i tot un gran referent de la Revolució com Ali Shariati (1933-

1977) és deixat de banda pel seu perfil excessivament progressista. Cal tenir present que durant els primers anys de la Revolució, en el context de la cruenta guerra amb l'Iraq (1980-1988) de Saddam Hussein, es produí un conflicte armat dins la República islàmica entre els sectors partidaris de Khomeini i els dels Mujahidins del Poble, una organització islamista de perfil socialista que avui dia segueix sent il·legal.

Al marge d'organitzacions islamistes amb un projecte polític alternatiu, les confraries religioses sufis, per la seva diversitat ideològica i organitzativa, sovint han molestat l'ortodòxia del clergat xiïta. Confraries com la dels dervixos gonabadis (anomenats així perquè el seu fundador era del poble de Gonabad, a la província oriental del Khorasan), tenen els seus propis rituals i veneren el seu líder dervix per sobre del mateix aiatol·là Khamenei.

Quan aquest febrer se sabé que el líder espiritual de la confraria, Nur Ali Tabandeh, seria arrestat, milers de dervixos ompliren els carrers del nord del Teheran (on vivia el seu líder) en protesta. La tensió augmentà i el dia 20 un dervix atropellà i matà amb un minibus tres policies i dos *basijis* (membres de la milícia islamista progovernamental). Titllats de ser una versió nacional d'Estat Islàmic, 300 dervixos foren detinguts arran de les protestes. Menys contundent, el ministre de l'Interior Rahman Fazli ha assegurat que castigarà tota amenaça a la seguretat del país, però també ha dit a Ràdio Farda: "Creiem que la comunitat dervix del país tendeix generalment cap a la moderació i la prudència".

Els influents xeics

No tot es tracta, però, de confrontacions amb líders d'altres agrupacions religioses que els podrien fer ombra; també existeix una tradició a la cultura popular iraniana que el clergat ortodox xiïta no ha estat capaç d'extirpar després de quasi quatre dècades: els *djenn*. A l'Iran, es considera que aquests esperits (dels quals ja podem trobar referències a l'antiga Mesopotàmia) viuen per tot arreu,

---

A l'Iran, es creu que els esperits djenn viuen per tot arreu, formen famílies i poden escollir entre el bé i el mal

Els xeics es guanyen el pa ajudant altres persones a trobar alguna cosa o a esbrinar quelcom de la seva vida

formen famílies i, igual que els éssers humans, poden escollir entre el bé i el mal, tot i que la seva presència tendeix a perjudicar les persones. A les zones rurals de l'Iran és habitual sentir històries de djenn que es transformen en animals de tota mena o que embogeixen les persones. Habitants de Bujnurd (prop de la frontera amb el Turkmenistan) asseguren que: "Tot i que als djenn els agrada viure en zones ruïnoses, són per tot arreu i poden adoptar la forma que més els convingui".

Per a confrontar els djenn, la població de l'Iran confia la seva sort als xeics (als quals anomenen en secret *mul·là*, com als clergues xiïtes), dels quals es diu que un cop passen un període de reclusió i meditació espiritual, reben d'un rei djenn la lleialtat d'un exèrcit d'aquests éssers. Amb aquest do (és déu qui el concedeix a través de la lectura de la "sura dels djenn" a l'Alcorà), el xeic es guanya el pa ajudant altres persones a trobar alguna cosa o a esbrinar quelcom de la seva vida a canvi de la voluntat. Una estudiant universitària del Teheran explica: "Havia perdut la cartera amb tota la documentació i vaig demanar al meu mul·là si me la podia trobar; primer em va demanar el meu nom i el de la meva mare, i després em va explicar que a través del djenn l'havia pogut tocar i que encara era a casa meva. Com que m'havia ajudat molt, li vaig donar 100.000 tomans [uns 21 euros]".

Un estil de vida molt perjudicial per als mateixos xeics, ja que poden ser víctimes de les bromes dels seus soldats espectrals o dels atacs d'altres djenn; per aquesta raó, els xeics tendeixen a ser assidus consumidors d'opi. Aquesta droga arriba de l'Afganistan, el productor més gran del món des de la invasió estatunidenca de 2001 (i que el 2012 arribà a produir el 75% de l'opi mundial), es ven al mercat negre a un preu molt reduït: 4.600 tomans (1 euro) donen per a tot un dia de consum, generant la consegüent problemàtica social.

Com que la creença en els djenn prové d'una població majoritàriament xiïta, moltes de les històries que

els envolten s'han proveït de terminologia islàmica: per exemple, es diu que els djenn haurien ofert la seva ajuda a l'imam Hussein, un dels primers màrtirs xiïtes, i que en rebutjar-la i morir, els djenn decretaren que tant els divendres (dia sagrat de la comunitat musulmana) com els aniversaris de martiris xiïtes s'abstindrien de treballar per al xeic. Igual que amb els humans, els djenn que poden ajudar les persones a través dels xeics són musulmans, mentre que aquells que només fan el mal són considerats pagans.

"Estafadors" segons el govern

Oficialment el govern considera els xeics uns estafadors, però no són pocs els clergues que utilitzen els seus serveis. Hi ha un cas particularment sonat a la província nord del Khorasan d'un xeic conegut com a mul·là Hassan, de qui es diu que té desenes de milers de djenn al seu servei i que és capaç de predir la mort; la població local rebatejà el poble de mul·là Hassan amb el seu nom i es comenta que, de tan influent com és, té línia telefònica directa amb el mateix aiatol·là Khamenei. Un xeic que ha preferit romandre a l'anonimat assegura que "no fa gaire que mul·là Hassan predigué que el líder suprem (Khamenei) moriria en tres anys i que tot el govern s'ensorraria. Tenint en compte el seu delicat estat de salut, no em sorprèn que vulguin tenir el mul·là controlat".

Així, al llarg de quasi 40 anys s'ha vist que el projecte polític de Khomeini s'ha pogut assentar amb seguretat sobre les estructures estatals i la societat iraniana, si bé lluny de dirigir un país religiosament homogeni, la república dels aiatol·làs no ha pogut tallar la dissidència ideològica dins del mateix estament clerical, ni eliminar grups alternatius com les confraries de dervixos, ni tampoc erradicar creences heretades del món preislàmic. Caldrà veure si la propera generació iraniana, més globalitzada, tendeix cap a l'ortodòxia dels aiatol·làs o cap a la diversitat espiritual que l'ha caracteritzat fins ara. ●

SALAMANCA, EN RISC PER UNA MINA D'URANI A CEL OBERT

ESTAT ESPANYOL

La població de l'oest de la província lluita per evitar que la multinacional Berkeley iniciï activitats extractives molt contaminants

Giulia Tarquini | @giulitarqui
Salamanca

Totes les activitats mineres i extractives són, per si mateixes, molt nocives per al medi ambient. Entre totes, però, una de les més perjudicials, contaminants i destructives per a l'entorn és la mineria d'urani. Al món, hi ha mines d'urani en una vintena de països de diversos continents. Deu punts principals d'extracció subministren gairebé el 55% de la producció mundial, que correspon a unes 30.000 tones d'urani. És el combustible necessari per a 435 reactors nuclears en funcionament. Més de 70 es troben actualment en construcció.

Moltes veus expertes alerten sobre els perills i les greus conseqüències de l'extracció d'urani, no només per al medi ambient sinó també per a la salut. Tanmateix, l'empresa Berkeley vol obrir una mina a cel obert a l'oest de la província de Salamanca, entre els municipis de

L'empresa Berkeley vol obrir una mina a cel obert a l'oest de Salamanca, entre Retortillo i Villavieja de Yeltes

Seria la més gran d'Europa en extracció d'urani i afectaria el riu Yeltes i espais de protecció natural

Retortillo i Villavieja de Yeltes, en una comarca depri-mida per l'absència de feina i avui gairebé despoblada.

Seria la més gran d'Europa en l'àmbit de l'extracció d'urani i afectaria el riu Yeltes i un territori amb espais de protecció natural inclosos en el pla Natura 2000 -impulsat per la Unió Europea-, la zona d'especial protecció per a les aus (ZEPA) de les riberes dels rius Huebra i Yeltes i l'hàbitat d'interès comunitari (HIC) de les riberes dels rius Huebra, Yeltes, Uces i afluents. A la regió, amb boscos d'alzines centenàries, sureres i roures, també hi viuen aus en perill d'extinció, com la cigonya negra.

Edils que en treuen benefici

A l'Estat espanyol, el combustible nuclear que es fa a partir de l'extracció d'urani és produït per l'empresa pública ENUSA. El 2012, aquesta companyia va renunciar a l'explotació de la mina de Salamanca perquè el preu de l'urani era tan baix que no veia cap possibilitat de fer rendibles les inversions. No obstant això, quan el preu d'aquest mineral va pujar de nou, la corporació minera australiana Berkeley, especialitzada en la compravenda de drets miners, va decidir reactivar el projecte.

Per a Verónica, membre de la Plataforma Antinuclear de Salamanca, "hi ha un risc molt elevat que les restes de l'extracció del mineral ("cues"), en les quals roman el 80% de la radiació, puguin disseminar-se milers de quilòmetres enllà en forma de pols que circula per l'aire a través del gas radó". El físic nuclear Paco Castejón confirma els temors de l'activista: "Una mina d'urani a cel obert és una brutalitat [...], tota la pols que desprèn s'estén pel medi ambient", considera l'especialista. "En el cas de Retortillo, es contaminaria el riu Yeltes, un affluent del riu Duero", afegeix.

Fins ara, el projecte de la multinacional australiana ha estat denunciat en diverses instàncies judicials i nombrosos col·lectius s'oposen a la seva construcció. A més, la mina no es pot posar en marxa sense dues instal·lacions indispensables, una fàbrica de concentrats per a processar les tones de terra que mouria la mina i un cementiri de residus. "Berkeley no té els permisos necessaris de les administracions per a fer-les", afirma Castejón. Els residus, si es filtren al subsòl, contaminen

les aigües i a la llarga poden produir alteracions cromosòmiques relacionades amb l'exposició al radó, que apareix com a substància gasosa.

Malgrat que Berkeley encara no tingui tots els permisos necessaris per a construir la infraestructura del projecte miner, ja ha desviat una carretera, ha talat moltes alzines centenàries i ha dut a terme moviments de terra per fer una bassa en els terrenys destinats a l'extracció del mineral radioactiu.

"Tot allò que Berkeley ha aconseguit fins ara és inaudit i absurd, ningú s'ho explica", diu Jesús Cruz, que forma part de la Plataforma Stop Urani i és veí del poble de Retortillo. L'empresa compta amb elevats recursos econòmics i amb el suport de polítics de la Junta de Castella i Lleó. A hores d'ara, diversos càrrecs electes de l'Ajuntament de Retortillo, tots del Partit Popular, treballen per a Berkeley i justament un d'aquests es va encarregar de tallar i vendre part de les alzines centenàries del poble per un milió d'euros.

"És gent sense ànima, el seu únic interès és destruir-ho tot", considera Vitorio Calderón de Villavieja, qui destaca que el projecte ha generat conflicte i divisió entre la població de la zona. L'empresa promet prosperitat i llocs de treball per deu anys, el temps estimat que duraria el funcionament de la mina fins que s'extregui la totalitat del metall. Una perspectiva que atreu una part dels habitants de la regió, que depèn principalment de l'agricultura i la ramaderia, però una altra part s'oposa al projecte amb fermesa. En un territori amb una densitat de població tan baixa, aquestes confrontacions ja han causat conflictes que podrien perdurar durant generacions i trencar la convivència social. I és que Berkeley juga amb les necessitats econòmiques de moltes famílies per tirar endavant un projecte d'explotació d'interès privat.

Preocupació a Portugal

El projecte de la mina d'urani també afecta Portugal, a l'altra banda de la frontera. Les institucions portugueses ja s'han mostrat preocupades per la proximitat de l'explotació minera i les afectacions que podria tenir al riu Duero, que conflueix amb el Yeltes. L'any passat,

Manifestació amb veïnat de la zona afectada, la plataforma Stop Urani i l'assemblea Salamanca Antinuclear / SERGI RUGRAND (KRASNYIBCN)

el país lusità va reclamar informació sobre el projecte i una avaluació d'impacte ambiental transfronterer que tingui en compte els possibles efectes mediambientals en territori portuguès. La preocupació se centra en la contaminació radiològica i en la qualitat de l'aigua, a causa de la importància del riu Duero com a zona de denominació d'origen i com a font de proveïment públic d'aigua. Recentment, una comissió formada per membres del Parlament portuguès també ha visitat la zona de Retortillo per conèixer la situació de la mina i les seves repercussions.

A part, la Comissió Europea ha obert una investigació sobre el projecte i en demana més informació a l'Estat espanyol mentre aclareix si la mina compleix amb les normatives europees sobre danys mediambientals. Paral·lelament, el projecte està sent investigat per les fiscalies de Salamanca i de Medi Ambient pel fet que Berkeley hagi començat a fer obres sense permís, i pels danys que la mina causaria als territoris del pla Natura 2000. Per una banda, l'Audiència Nacional espanyola instrueix el procés administratiu en relació amb Berkeley, i el mes de febrer passat la Plataforma Stop Urani -integrada per part del veïnat de la comarca del Camp Charro, que s'oposa a la construcció de la mina- va presentar un recurs contra la multinacional austríaca per la tala i venda de milers d'alzines centenàries.

El passat 23 de març, Berkeley va respondre a les crítiques amb un comunicat en què afirmava que el possible efecte transfronterer del projecte miner ha estat prèviament estudiat durant el procés per aconseguir la concessió, així com pel Consell de Seguretat Nuclear en un informe sol·licitat pel Ministeri d'Energia del Govern espanyol. Amb tot, malgrat que la corporació multinacional argumenti que l'extracció d'urani no tindria efectes secundaris a Salamanca ni a la zona transfronterera, les experiències recents en altres llocs del planeta indiquen el contrari. Electes del Parlament portuguès ja han demanat que es paralitzin les concessions, igual que el Defensor del Poble, que suggereix revisar les concessions i les autoritzacions dels abocaments fetes per la Confederació Hidrogràfica del Duero (CHD).

Per Jenara Moro, en qüestió d'anys "tot se n'anirà en orris i els nostres pobles desapareixeran". Treballadora a un balneari de Retortillo, situat a pocs metres del punt on es preveu crear l'explotació minera, es lamenta: "En una dècada només quedarà mort i desolació". Per ella, si el projecte segueix endavant, ningú podrà seguir vivint del sector primari, el balneari no tindrà futur i les seves treballadores perdran la feina, totes les alzines seran talades i moltes famílies de la zona quedaran dividides durant generacions. ●

La preocupació se centra en la contaminació radiològica i en la qualitat de l'aigua que arribaria al Duero

Una comissió de membres del Parlament portuguès ha visitat la zona per conèixer-ne les repercussions

LA VEU NO CALLADA DE **MARIELLE**

L'assassinat de la compromesa regidora de Rio de Janeiro posa en evidència l'ofensiva violenta estatal i paramilitar contra les minories al Brasil

L'anàlisi de Maria Dantas | @_Maria_Dantas_
Jurista i activista social brasilera

La nit del 14 de març de 2018, la regidora brasilera Marielle Franco i el xofer Anderson Pedro Gomes eren assassinats a Rio de Janeiro quan ella sortia d'una xerrada a l'esdeveniment "Jovens Negras Movendo as Estruturas", a la Casa das Pretas (Casa de les Negres).

És un enorme repte provar d'interpretar la realitat brasilera de les darreres setmanes -amb la pell ja freda de Marielle i encara en calent per tot allò succeït- per comprendre tot el context d'un procés fins a arribar a aquella nit i establir relacions de causa i efecte. Però no cal ser una experta en criminologia ni en ciències polítiques per concloure que la regidora carioca del Partit Socialisme i Llibertat (PSOL) va ser executada per la seva incansable militància en la defensa dels drets bàsics de les minories i per les seves constants denúncies de l'extrema violència policial a Rio de Janeiro.

Destaquen tres elements centrals que tenen importància en l'execució de Marielle. El primer és l'extermini -en tots els sentits de la paraula- de la població negra i pobra que viu a les favelas brasileres, en constant procés d'aniquilació. El Brasil va ser l'últim país americà a abolir l'esclavitud, i des d'aleshores, fa només 130 anys, va haver-hi un gran pacte de la cúpula del poder per perpetuar una societat que va ser forjada en els conceptes de gent i no-gent, humà i infrahumà. Aquesta forma peculiar d'organització social ha sobreviscut fins avui, amb la defensa de la necessitat de la violència explícita i permanent contra aquelles persones que són vistes com a inferiors en la jerarquia social.

El segon és l'ofensiva ultraneoliberal contra un Estat que venia d'anys de governs progressistes -des de 2003. L'administració havia assumit una clara funció de proveïdora de drets socials, implicant-se en la reducció radical de la pobresa i la igualtat d'oportunitats, fins que va succeir el cop d'Estat maquillat d'*impeachment*, tou, sense tancs ni fusells. Un cop parlamentari, polític, amb contribució dels mitjans de comunicació hegemònics i amb l'ajuda d'una guerra

No era només una veu, sinó milions de veus, les de les minories, que són la majoria del poble del meu país

jurídica, utilitzada molt sovint contra els governs d'esquerres del sud d'Amèrica.

Finalment, hi ha pràctiques de caràcter feixista i racista que tenen relació amb la violència de l'Estat però també amb la de les milícies d'extrema dreta i la de les faccions criminals, és a dir, el crim organitzat. Un exemple és la militarització creixent: per primera vegada a la història de la democràcia brasilera, hi ha hagut una intervenció federal de la seguretat pública d'un Estat, el de Rio de Janeiro, decretada pel president Michel Temer el passat 20 de febrer. O també els discursos d'odi promoguts per polítics com Jair Bolsonaro -candidat a les presidencials d'enguany, homòfob, racista i ultradretà-, que amb el seu discurs alimenta la formació de grups paramilitars d'ultradreta, molt semblants als Camicie Nere de la Itàlia feixista, que surten al carrer a pegar, i fins i tot a matar la població LGTBI, negra i indígenes. Una altra mostra preocupant i actual són els diversos trets de bala que va rebre l'autocar de la caravana de la candidatura de Lula da Silva, al sud del Brasil, per part de *matons* d'extrema dreta, fet que ha aconseguit unir, fa pocs dies, les esquerres brasileres en un eix comú: el front contra el feixisme (#FrenteContraOFascismo).

Al Brasil, la discussió tan invisibilitzada sobre el racisme, el genocidi negre, la violència envers les dones o el protofeixisme està a l'ordre del dia amb l'assassinat de Marielle Franco. Ella era una dona negra, nascuda a la favela de Maré, sociòloga, lesbiana, regidora d'esquerres de Rio de Janeiro, presidenta de la Comissió de la Dona, que va coordinar la Comissió de Defensa dels Drets Humans i Ciutadania de l'Ajuntament de Rio de Janeiro. Pocs dies

abans del seu assassinat, va denunciar tres crims a la favela d'Acari, que involucraven directament la 41a Brigada de la Policia Militar de Rio de Janeiro, la més letal, coneguda per diversos casos d'execucions, tortures i corrupció.

Marielle augmenta l'estadística alarmant d'assassinats de defensores dels drets humans a l'Amèrica del Sud, regió amb més casos en tot el món, segons l'Informe anual de Defensores de Drets Humans en Risc, publicat per Front Line Defenders.

A la vegada, el Brasil és el país americà que més activistes mata. Ho diu l'Informe 2017-2018 de Drets Humans al Món, d'Amnistia Internacional. En el capítol sobre el Brasil assenyala "violacions al sistema penitenciari, en accions de seguretat pública que no busquen la preservació de la vida a les favelas i les perifèries, que afecten principalment els joves negres; identifica el Brasil com un dels països del món amb el major nombre de defensors de drets humans assassinats i assenyala una sèrie de controvèrsies legislatives ja aprovades, altres que amenacen els drets ja adquirits".

A la pregunta de per què l'assassinat d'una sola dona brasilera és tan important i transcendent, la meua resposta és automàtica i sempre la mateixa: en una societat on encara hi ha ascensors reservats per a les *graxeiros* (mot pejoratiu per referir-se a les treballadores de la llar), on sovint se sent "Bandido bom é bandido morto!" (bandit bo és bandit mort) o "Cotista de merda!" (referència negativa a les persones que accedeixen a les universitats públiques amb el sistema de quotes); en una societat que encara s'escandalitza i truca a la policia quan veu joves negres de les favelas entrant a un centre comercial de la zona alta de la ciutat, la veu que han volgut fer callar amb una ràfega de trets al cap denunciava tot això però també reclamava la pau. La veu de Marielle Franco no era només una veu, sinó milions de veus brasileres, les veus de totes les minories, que són la majoria del poble del meu país.

Que siguin presents, sempre, totes les Marielles! ●

/ MONTSE GIRALT

Basket Beat: un ritme de canvi

Música i esport bateguen plegats per a transformar la societat a través de l'aprenentatge en grup a les escoles, el carrer o les presons

Mercè Cama | @MerceCama

Un, dos, tres, i... Vint-i-una joves, disposades en cercle, fan botar la pilota a la vegada. Tu-tu-pa-tu: es miren, tu-tu-pa-tu: s'escolten. Tu-tu-pa-tu: es parlen, tu-tu-pa-tu: connecten. De tant en tant, alguna bola s'escapa i algú surt corrent a buscar-la. A estones algú perd el ritme i algú altre guanya velocitat, algú parla i a algú la fan callar. Qualsevol petit esdeveniment que tingui lloc dins o fora de la rotllana és un esqueix per a la reflexió. Al voltant, el batec de les pilotes no s'atura i esdevé banda sonora de la sessió.

Les participants segueixen la proposta rítmica de Josep Maria Aragay, el dinamitzador de Basket Beat que avui ha aparegut a l'Escola dels Encants de Barcelona amb un sac ple de pilotes de bàsquet. "La idea no és fer coses a la vegada, sinó construir alguna cosa juntes", recorda sense deixar de botar. Aragay és educador i integrador social, musicoterapeuta i creador de Basket Beat, un projecte que acompanya persones amb entorns desfavorits per tal de potenciar el seu desenvolupament a través de fer música amb pilotes.

Primers bots

Basket Beat sorgeix l'any 2009 al barri de la Ribera, dins de la Fundació Privada Ribermúsica, on Aragay va començar a construir ponts entre les arts i l'educació social al Casal dels Infants. En aquell moment, el musicoterapeuta va detectar que hi havia una dificultat per aconseguir que les joves establissin un vincle de llarga durada amb les activitats musicals. Va ser aleshores quan va decidir utilitzar

una eina amb què estiguessin familiaritzades: "Vam començar a fer música amb equips de bàsquet perquè la pilota era un instrument que ja coneixien i que els agradava", recorda.

Dos anys més tard, el projecte impulsat dins de l'entitat va acabar i Aragay va continuar les activitats en solitari. L'any 2013, Basket Beat va seguir agafant forma a través d'un viatge, de gairebé un any, que el seu creador va fer per conèixer i compartir experiències d'art comunitari arreu del món. Durant aquell trajecte l'educador va constatar que "allà on el capitalisme està més arrelat és on la proposta educativa que té a veure amb la lentitud, amb el procés i amb el vincle té més dificultats per arrelar".

Ara, cinc anys més tard, Basket Beat compta amb un equip de set persones amb perfils vinculats a l'educació social, la pedagogia musical i la musicoteràpia que s'encarreguen de coordinar prop de vint tallers setmanals amb joves, preses i altres col·lectius. Fan música amb pilotes, però la música és el de menys. "Tenim molt clar que els tallers han de ser una trobada incòmoda, conflictiva i que canviï alguna cosa en la vida de les persones", explica l'educador barceloní, que destaca que és la primera vegada que s'utilitza la música amb pilotes com a "eina per accedir a l'experiència artística amb voluntat transformadora".

La tornada

El primer objectiu del Basket Beat és, justament, trencar amb l'individualisme imperant en la societat: "Volem generar pensament crític i fomentar la trobada amb l'altre, perquè normalment no ens »

» trobem, no ens mirem”, afirma Aragay. A les sessions de Basket Beat, les assistents generen un espai de confiança on l'autoanàlisi i la comunicació s'escolen entre negres i corxeres: “Per què creus que se t'ha escapat cinc vegades la pilota?”, pregunta l'educador. “Creieu que si algú canvia de lloc modificarem alguna cosa?”, insisteix. “Si ens escoltem i ens mirem als ulls, tot funcionarà millor”, respon un jove.

La participació augmenta a mesura que avança el taller. Aquella que és més tímida comença a parlar, i aquella que normalment parla primer, s'espera i escolta. Al centre de la rotllana, com per invocació, apareixen les pors, les inseguretats i els egos de cadascú, alhora que es detecten i es potencien les habilitats de les participants. Mentrestant, al cercle, les pilotes segueixen botant, mantenint el pols que marca l'educador: “La idea és desaprendre i qüestionar les estructures i els abusos de poder, que també es donen quan estem botant la pilota”, afirma Aragay.

El segon objectiu, més recent, és el d'incomodar el sistema i les mateixes participants, també les educadores. Fugir de la rigidesa de les estructures amb dinàmiques flexibles i qüestionar l'*statu quo* a partir de noves maneres de relacionar-se. En aquest sentit, Aragay destaca que, sovint, les educadores dels tallers acaben tenint més

Al centre de la rotllana, com per invocació, apareixen les pors, les inseguretats i els egos, alhora que es detecten i es potencien les habilitats de les participants

dificultats amb l'entorn que amb les participants. “Amb qui nosaltres xoquem no és ni amb les internes de les presons ni amb les joves, sinó amb les institucions i amb els professionals que omplen aquestes estructures”, assegura.

Humanitzar la mirada

Marina de la Maza és educadora social, música i professora de música. Fa dos anys que està vinculada a Basket Beat i, des del desembre passat, coordina i avalua alguns projectes de l'equip. A la presó d'Andorra, de la Maza ha treballat amb un grup de dones de diferents mòduls en un taller voluntari. Allà on tot sovint les persones perden la identitat i passen a ser poc més que un número, la música desfà etiquetes i confronta realitats: “Nosaltres no les mirem com a delinqüents, sinó com a persones, i aquesta humanitat és molt important en un centre penitenciari”, explica.

De la Maza destaca que, lluny dels tòpics, treballar en una presó és molt fàcil perquè “els tallers són un espai que les internes necessiten, on poden reconèixer, cuidar i valorar l'altra, on poden riure i on s'obliden que estan a la presó”. Per a l'educadora, però, encara és necessari que el personal d'aquests centres adopti una mirada més transparent. “A vegades costa molt trencar amb els egos que també tenen les institucions per revisar on ens situem quan ens mirem amb les altres”, afirma.

Superar la rigidesa d'un centre penitenciari no és fàcil, però quan això passa, l'estructura tremola. La professora de música recorda una ocasió en què un dels funcionaris va voler participar en la sessió

A les sessions es genera un espai de confiança, amb autoanàlisi i comunicació / M.G.

amb la resta d'interne: “El mateix va decidir venir vestit amb roba d'esport i sense l'arma reglamentària, ignorant l'opinió de la resta de treballadores”, remarca. En una altra ocasió, per contra, una educadora del centre va voler interferir en la sessió des de fora del cercle, “i va ser una interna la que li va demanar que agafés una pilota i es posés al cercle com la resta per donar la seva opinió”. L'educadora va marxar enfadada.

Donar ales

Desmuntar jerarquies i despenjar etiquetes, també amb altres col·lectius, esdevé primordial per aconseguir que els tallers siguin espais de creació col·lectiva. És el cas del taller amb usuàries del Club Social Fundació Nou Camí, a Sant Feliu de Llobregat. David Sitges-Sardà fa un any i mig que treballa amb set participants de l'entitat en un projecte musical que busca apoderar les persones amb malalties mentals. També amb elles, la mirada d'igual a igual aconsegueix crear una música que transforma.

Sitges-Sardà treu la guitarra amb cura i s'asseu a la cadira. Al seu voltant, les participants repassen les lletres de les cançons, agafen les pilotes i es preparen per a l'assaig. Discuteixen una estona qui entra primer i qui s'encarregarà de fer la tornada. Als primers acords, Jonatan arrenca a cantar amb un somriure: “Volando voy, volando vengo”. Al seu torn, Juanma s'afegeix a l'espectacle marcant el ritme amb la pilota: “Por el camino, yo me entretengo”. Aleshores Paco comença a picar de mans i, cadascú amb el seu vol, dona ales al grup.

Josep Maria Aragay destaca que, a Basket Beat, la motxilla de cada persona té un paper secundari i mai es converteix en el punt de partida o en l'eix vertebrador de l'activitat. El projecte es planteja sempre de la mateixa manera sense conèixer prèviament les etiquetes amb què la societat ha batejat les participants. “Així donem l'oportunitat que les persones puguin ser d'una altra manera més enllà del que s'espera d'elles”, assegura l'educador, i afegeix que “tothom ha de tenir el dret a poder ser acompanyada, sigui quin sigui el seu nivell econòmic o la seva posició social”.

La Big Band Basket Beat va estrenar un nou espectacle el 23 de març al Mercat de les Flors de Barcelona

Josep Maria Aragay destaca que la motxilla de cada persona té un paper secundari i mai es converteix en el punt de partida o en l'eix vertebrador de l'activitat

'Un nosaltres abans que un jo'

A banda dels tallers setmanals amb entitats, el projecte busca professionalitzar-se a través d'una proposta artística que es pugui moure dins del circuit català. Per aquesta raó, fa quatre anys va sorgir la Big Band Basket Beat Barcelona, una orquestra formada en gran part per joves que han sortit dels tallers. Durant els assajos, les jerarquies que s'esbossen en altres espais es difuminen per complet: "Dins de la companyia -explica Aragay- nosaltres ja no som educadores, som companyes d'orquestra". Des de l'estiu passat, la Big Band Basket Beat prepara *Un nosaltres abans que un jo*, un espectacle que es va estrenar el passat 23 de març al Mercat de les Flors de Barcelona.

Amb la mateixa voluntat de compartir aprenentatges, Aragay ha publicat recentment el llibre *Les arts comunitàries des de l'educació social. L'experiència Basket Beat*, que conjuga la teoria de l'educació social amb l'experiència de les arts comunitàries. El títol, publicat per Neret Edicions, destaca els dos referents teòrics del projecte, la pedagogia sistèmica i el llegat del pedagog Paulo Freire, alhora que apropa les lectures a l'experiència Basket Beat des de la vivència personal del seu creador.

Més enllà de la teoria, però, per Aragay és important que el discurs es traslladi a la realitat, que el ritme amb què es bota la pilota segueixi sonant quan s'acaba el taller, i això, de vegades, s'aconsegueix: "Fa poc un usuari d'un centre penitenciari va voler compartir amb el grup que, per primer cop a la seva vida, va connectar amb el seu fill durant un vis a vis perquè va fer un joc de Basket Beat", explica l'educador. Dins dels tallers, fer música amb pilotes és l'excusa per repensar-se, per desconstruir-se i per aconseguir, entre bot i bot, que la vida de les persones canviï. ●

díptic barcelona

“A l'altra banda de la riera hi havia el parc abandonat del marquès de Can Brusi. Des del menjador es veia frondós d'arbres centenaris. Ple de rossinyols a les nits d'estiu. Anava de la plaça Molina fins a l'Ateneu de Sant Gervasi, a tocar del que ara és Mitre. Al capvespre se sentien crits de paons.” Mercè Rodoreda

El relat de Misael Alerm | @MisaelAlerm

1
Si ens agrada Balmes, és per la torrença que era. L'aigua hi torna a aflorar de tant en tant: quan l'abril galta-ple i tendre de núvols i fulla nova s'insinua, Balmes s'infla com una font i un cert cansament es dilueix en la baixada de l'aigua fins a mar.

El tendre verd dels plàtans, abans aliat, ens insinua una mateixa angúnia de mal animal, impedit-nos anar límpidament pels carrers que han declarat, a poc a poc, una guerra silenciosa al temps, i, per tant, al nostre dret a la lletjor i a la força jove. Arreu caldria preguntar-se si tenir massa llargues les ungles del cervell, si sortir desabrigats de cervells de casa, tot això que ens era tan nostre, l'últim reducte, ens ho han canviat per un fals doble que ens acompanya (i la resposta és que sí), de qui ens tornem amics i ja no ens podem desfer.

Què ens ofereix aquesta companyia? Primer de tot: festes que no caldria celebrar. Després: un enyor que ja no té cura i, per tant, una gana que tot s'ho menja i que oblidava del treball consciencios de la superfície -allà on sembla que res no hi hagi- n'emana, de sobte, fondària.

/ EDOUARD MONNEAU

2
Al coll i sota la creueta havia escrit que l'ametller ens crida a febrer o bé el cridem nosaltres, però que nosaltres tenim cames i per això som qui hi anem. Dalt, a la muntanya plegada i fràgil del coll, la primera profunditat havia fet presència, plena d'olor i d'aigua, plena de la possibilitat de joventut i podridura. Un ratpenat pessigava l'aire. A l'oest, la lluminària del port començava a dringar.

Llavors he baixat pel Carmel i les bardisses i les cases es confonien, hi havia gent calmada i el vermell assuavit pels núvols de vent. Als revolts del Park Güell se m'embotornien els pensaments com la calor corporal de llar que sentia de caminar.

Ja pensava en el trencadís Walser i en el Morris (salut!), parlant justament de la correspondència entre justícia, bellesa i coses fetes per un mateix i per als altres, tal com ho fa també Tiqqun.

Perdia pètals de flor d'ametller com perdia coses a dir, com que qualsevol moment capvespral amb olor de peix fregit és un divendres. Hauria volgut dir moltes coses, però la fredor va venir amb l'hostilitat higiènica dels carrers del Putxet i ja semblava que tothom del carrer duqués pistola. ●

#GOTrentilitzable
X UN MÓN + SOSTENIBLE

eco festes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

Informació
93 837 15 48
www.ecofestes.cat

Compra'l personalitza'l!
Lloga'l Col·lecció de 30 i 50 cl.
Renta'l Servei ràpid i eficaç
Gestió integral x grans esdeveniments!

ressenyas

La ferocitat de Despentes

Carla Mallol | @cmallolguell

Virginie Despentes escriu “per a les lletges, les velles, les camioneres, les frígides, les mal follades, les infollables, les histèriques, les tarades, per a totes les excloses del mercat de la tia bona”. Per a les *losers* de la feminitat -com diria Despentes-, però no només. Tal com ens recorda Maria Cabrera en el seu pròleg (L'Altra Editorial), no escriu per a un “auditori de vagines aplaudidores”. Escriu, i punt. I ho fa sense embuts ni pèls a la llengua. Escriu des de la provocació, situant-se als antípodes de la correcció política però també del feminisme *mainstream*, del feminisme que ven i ens reconforta.

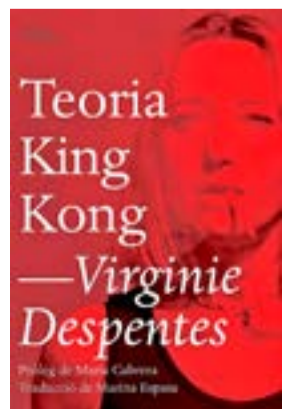
Escriu des de la proletarietat de la feminitat, des dels marges, des de la incomoditat. El seu manifest feroç i mordaç s'escola entre les esclertes i les màscares, els imperatius, els silencis creuats i les paraules ben sonants, les censures i condescendències imposades. Les nostres sexualitats han estat confiscades i normativitzades: se'ns ha encasellat en les nostres identitats i dissidències. Despentes trenca amb totes les caselles, les esmicola. Les dinamita.

És *Teoria King Kong* un assaig, un manifest o una autobiografia? A partir de les seves vivències, Despentes aborda -de manera desacomplexada, sense circumloquis i entre rialles- temes com la violació, la prostitució o el porno. L'escriptora

i directora de cinema francesa carrega la seva prosa d'anècdotes però també de frases de capçalera del postfeminisme, de retrets i preguntes sense resposta. Les seves paraules, viscerals i afilades, són dards. Dards que apunten directes al patriarcat i al capitalisme, els dos braços del mateix sistema opressor, però també al feminisme (o feminismes). Despentes carrega contra el feminisme que ven i està de moda, al de les frases i lemes de màrqueting en camisetes i comptes d'Instagram però també als carnets del feminisme. Els àngels de la llar wolfians no són els únics monstres que Despentes fa volar pels aires: la família, la maternitat, el treball de cures, el pudor, la feminitat, però també la virilitat i la masculinitat. A *Teoria King Kong* ho fa volar tot pels aires. ●

LLIBRE
Teoria King Kong
Virginie Despentes
Traducció de Marina Espasa
L'Altra Editorial, 2018
152 pàgines

Una realitat ensucrada

Sergio Delgado Asensio | @SergioDA92

En un motel rosa d'un suburbi de Florida, a escassos metres de Disney World, viuen una sèrie de personatges; alguns molt corrents i altres veritablement extravertits i entranyables. Des d'un primer moment i amb els primers diàlegs es visibilitza una classe social americana existent “al país on els somnis es fan realitat”. És una crítica ferotge i irònica: un suburbi al costat d'un luxós i fantasiós parc temàtic, un motel rosa de princesa de conte on malviuen tot tipus d'individus o una crua realitat mostrada a través d'un grup de criatures. El llargmetratge, coguionat per Sean Baker i Chris Bergoch, es vesteix a dosis màgiques, tant com les admirables i sorprenents interpre-

tacions de Willem Dafoe -nominat als Oscars com a millor actor secundari- i la petita Brooklyn Prince.

És possible que, en alguns moments, l'espectadora pugui desesperar-se esperant una sorpresa o un guió més convencional; el millor és deixar-se anar i submergir-se a la pel·lícula.

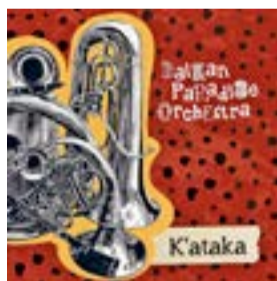
La producció ha creat força controvèrsia, ja que a la seqüència final el director passa de gravar en 35 mm a fer-ho amb un telèfon intel·ligent. Més enllà que fos per un aspecte narratiu, per pena meua, és simplement perquè van gravar dins del parc Disney d'amat. Lamentablement ha estat una obra oblidada als Oscars. Per mi, sens dubte, ha estat vilment maltractada. ●

CINEMA
The Florida Project
June Pictures / Cre Film, 2017
Direcció: Sean Baker
Durada: 115 minuts

Vents de l'Est

Xavier Puig i Sedano | @xavierps7

CD
K'ataka
Balkan Paradise
Orchestra
Microscopi, 2018

Kataka arriba avalat per ser, ni més ni menys, el disc del grup guanyador del concurs Sons de la Mediterrània, que premia les millors propostes de música d'arrel. El nom del treball s'inspira en el so que fan les contres de moltes cançons de la música balcànica que tant agrada i tan bé executen la Balkan Paradise Orchestra (BPO), una fanfàrria femenina formada per vuit instrumentistes que combinen vents i percussions.

Els ritmes frenètics i sincopats es desencadenen sense treva pels tretze temes que conformen el disc. Un recorregut ampli que

passa pel filtre de la BPO temes clàssics de grups insígnia del gènere, com Fanfare Ciocarlia, Goran Bregovic o Emir Kusturica. Desgrana també cançons tradicionals romanís o klezmer -música jueva asquenazita. Fins i tot inclou una curiosa i animada adaptació de la popular “Cançó del lladre” i una versió del grup català de flamenc fusió Maruja Limón.

Certament, el grup fa lluir aquestes cançons per si sol. A més, però, té com a segell d'excel·lència la producció del trompetista David Pastor, una de les primeres espases del jazz català. Tota una festa per al cos i les orelles. ●

/ LUIS ÁNGEL GÓMEZ

Ignacio Robles,
bomber objector
de consciència

El 13 de març de 2017, ell i dos bombers més van ser cridats al port de Bilbao per carregar bombes en un vaixell amb destinació a l'Aràbia Saudita. Quan va saber-ho, va decidir objectar, i per aquest motiu la Diputació de Biscaia li ha imposat –un any després– una sanció lleu. Feia temps que Robles manifestava el seu desacord amb aquestes polítiques de manera molt diversa: el 2007, amb Greenpeace, va buidar un camió de blat de moro davant la casa de Nicolas Sarkozy a París en rebuig als cultius transgènics, i el mateix any va col·locar a la basílica del Pilar de Saragossa centenars de sabates d'infants per denunciar les mutilacions causades per les bombes de dispersió. Més tard, el 2013, va desplegar amb altres activistes una pancarta contra els efectes del canvi climàtic durant un acte de Barack Obama a Jerusalem i, el 2014, es va enfilat al taulat del Congrés espanyol per protestar contra el caràcter especulatiu de la Llei de costes. La seva acció al port de Bilbao, però, ha suscitat una enorme repercussió en la societat basca, ja que ha posat al descobert l'omertà de la indústria de la guerra i els drames que provoca arreu del món.

“Un centenar de camions amb armament circulen cada dia per Euskadi”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Ha passat un any d'ençà que vas negar-te a carregar armament en un vaixell ancorat al port de Bilbao. Què recordes d'aquell dia?

Fins llavors havia carregat pirotècnia, dinamita per demolicions i altres mercaderies perilloses. Però munició de guerra era la primera vegada, per bé que mai no ens informen del seu contingut.

Com vas saber-ho?

Em va estranyar que la càrrega sobrepasés els tres contenidors habituals. Aquest cop n'hi havia 26 i el vaixell tenia lletres àrabs. En preguntar a l'encarregat, em va explicar que eren bombes destinades a l'Aràbia Saudita, davant el qual vaig dir-li que no podia participar-hi per raons de consciència.

L'incident no va causar cap mena de perjudici tècnic, però, així i tot, la Diputació de Biscaia et va obrir un expedient. Per quin motiu?

Ho ignoro, però he passat un any duríssim. Pensar que, amb dos fills i una hipoteca pel mig, podia quedar-me sense feina tres anys i que els bombers no tenim dret a l'atur, em va deixar molt tocat. M'he aprimat set quilos i he patit diverses crisis d'ansietat.

La pressió social ha ajudat a fer que la sanció hagi quedat en una multa lleu?

Més aviat al contrari, perquè davant del rebombori, la Diputació va acusar-me d'haver alterat el funcionament del servei. Per tant, la pressió mediàtica els va incitar a escarmentar-me; d'aquí que la instrucció s'hagi demorat tant temps. Han volgut llançar un avís a navegants.

El teu cas posa de manifest la manca de transparència en el control i la venda d'armes?

Ara se'n comença a parlar, però intenten ocultar informació i permeten que els vaixells de càrrega atraquin al port amb el localitzador apagat, cosa que infringeix el tràfic marítim i posa en risc la seguretat de les instal·lacions.

Quin pes té la indústria armamentística al País Basc?

És rellevant. El problema és que parlem de companyies molt apreciades, de les quals la població ignora que tenen una branca militar d'on surten peces pel bombarder Eurofighter, sistemes de guiatge de projectils o carros

de combat. Un dels fabricants és Sociedad Anónima de Placencia de las Armas (SAPA), propietat de l'actual president de la Reial Societat de Futbol, Jokin Aperribay, que podria eliminar perfectament aquesta producció. BH, Orbea i altres empreses han passat de fabricar armes a fer bicicletes. Només cal voluntat per fer-ho.

Qui es beneficia d'aquest negoci?

Sobretot exministres i militars que copen els consells d'administració; per això la indústria es manté a força d'invertir-hi una pila de milions. Encara avui queden 20.000 milions d'euros per pagar dels plans aprovats per l'Estat durant la dècada dels 90, i ara anuncia que n'invertirà 10.800 milions més, quan amb 2.300 milions garantiria el poder adquisitiu de tots els pensionistes.

Què hi podem fer la societat civil?

El primer pas és informar-nos i saber com funciona aquesta indústria, part de la qual es finança indirectament a través de la Cambra de Comerç i altres organismes. Després cal explicar que, si amb 30 tones de bombes l'aviació alemanya va arrasar Guernica, l'Estat espanyol ja n'ha exportat 120.000 a l'Aràbia Saudita. Només al lemen, mor un nen cada deu minuts per culpa d'aquestes armes.

En quines vies més es pot incidir?

N'hi ha moltes, però només cal complir la llei, perquè tant el Tractat de les Nacions Unides sobre comerç d'armes, la posició comuna del Consell d'Europa de 2008 com la Llei espanyola 53/2007 prohibeixen als estats vendre armes a països on es vulnereu els drets humans. Està tot escrit, i així ho hem denunciat al Parlament europeu, que ja preveu sancionar qui incompleixi la normativa. Llàstima que el PP, Ciutadans i el PNB voten a Europa a favor de l'embargament d'armes, però després al Congrés s'hi oposen perquè saben que hi ha portes giratòries i, mitjançant aquesta indústria, financen els seus partits i empreses afins.

Malgrat tot, hi ha una presa de consciència?

Cada cop més gent pregunta per l'impacte de les armes. I quan saben que 110 camions amb armament circulen cada dia per les carreteres d'Euskadi, amb el desastre que suposaria qualsevol accident, la indignació augmenta. Està a les nostres mans aturar aquesta vergonya. ●

**Només al lemen,
mor un nen cada
deu minuts
per culpa de les
armes exportades
a l'Aràbia Saudita**